

BOP3102
Bacheloroppgave

Interiørarkitektur
Høgskolen Kristiania

Kollektivet- En boform for fremtidens eldre

*En studie med fokus på hvordan utforming av kollektive
eldreboliger kan bidra til å ivareta eldres verdighet
og sosiale relasjoner.*

Oslo, vår 2017

”Denne bacheloroppgaven er gjennomført som en del av utdannelsen ved Høgskolen Kristiania. Høgskolen er ikke ansvarlig for oppgavens metoder, resultater, konklusjoner eller anbefalinger.”

Forord

Denne oppgaven er utarbeidet som en avsluttende del av utdanningen i interiørarkitektur ved Høyskolen Kristiania.

Drivkraften bak mitt valg av fordypningsområde er først og fremst fascinasjonen av hvordan rom kan påvirke brukernes følelser, med den hensikt å skape trygghet, ro, glede eller andre emosjoner. I løpet av bachelorstudiet har jeg kontinuerlig tilegnet meg ny kunnskap og en bedre forståelse for hvordan andres livskvalitet på mange måter ligger i våre hender som designere.

Med bacheloroppgaven ønsket jeg å utvikle kompetanse som setter meg i stand til å skape løsninger som kan være bidragsgivende for samfunnet. Av den grunn valgte jeg å fordype meg i de eldres livskvalitet, en gruppe jeg sjelden hører omtalt til tross for at de representerer noe vi alle har til felles.

Jeg ønsker å rette en stor takk til min veileder, David Coates. I tillegg til konstruktive innspill, har du lært meg viktigheten av at designere viser empati for brukerne. I tillegg vil jeg takke alle informanter, som har tilrettelagt timeplanen sin for å bidra til å belyse oppgavens problemstilling.

Oslo, 23.05.2017

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven er et studie på hvordan Eldres livskvalitet kan påvirkes ved å endre deres tradisjonelle boformer fra isolerte rekkehus, leiligheter eller eneboliger. Ved hjelp av research, litteratur og kreativ inspirasjon er det utarbeidet et løsningsforslag for å besvare problemstillingen. Bygget er opprinnelig Haraldsheim Vandrehjem og gir oppgaven en ytterligere faglig problemstilling; nemlig bruksendring og rehabilitering av komplekse rom.

I hovedsak er det benyttet kvalitative metoder som forskningsmodell, da det viste seg å være utfordringer med kvantitative metoder hos enkelte målgrupper. Likevel har den kvantitative forskningen vært verdifull som et supplement til den kvalitative empirien.

Det ble avdekket at samtlige eldre, som allerede bor i samvær med andre, trives i høy grad med denne boformen. Ved hjelp av feltstudie ble det avdekket hvilke konkrete løsninger som fungerte godt, og hvilke som fungerte dårlig. Kvantitative undersøkelser, gjennomført av to ulike aldersgrupper, avdekket ulikheter som i tillegg bekreftet observasjoner og tolkning fra kvalitativt feltstudie.

Designløsningen har fått navnet "Kollektivet", og er basert på forslag til boform for fremtidens eldre. Etersom eldre består av et vid gruppe, er oppgaven avgrenset til personer mellom 67 og 85 år. Sett i lys av undersøkelsene, er en gunstig målgruppe "oppegående" og tilsynelatende friske eldre, men som har behov for økt sosial kontakt og et hjem tilpasset deres behov. Det er denne gruppen som trolig vil være størst i fremtiden.

Avdekkede innsikter ved research ble et utgangspunkt for konseptet "Veggenes (opp)løsning". Konseptet handler om å bryte vegger, både bokstavelig og figurativt. Vegger er på mange måter et symbol på indre barrierer, og en "opløsning" av disse vil trolig tilrettelegge for økt sosial kontakt.

Konseptet er videreført i utformingen, særlig i planløsningen i fellesområdet. Her er det viktig å skape "trygge soner", i tillegg til å skape oversiktlige rom som oppfordrer til sosial kontakt. Designfaglige fokusområder for oppgaven er dermed hensiktsmessige planløsninger, kontraster i både farger og materialitet, lystige farger, akustiske virkemidler, Eldres ergonomi og belysning.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	6
1.1 Bakgrunn	6
1.2 Problemstilling	8
1.3 Avgrensning	8
2.0 Teoretisk grunnlag	9
2.1 Begrepsmessig rammeverk.....	9
2.1.1 Eldrebolig	9
2.1.2 Ensomhet	10
2.1.3 Verdighet, trivsel og livskvalitet	10
2.2 Bolig for aldring	11
2.3 Universell og ergonomisk design.....	11
3.0 Metoder for research	12
3.1 Befaring: Bygg og nærmiljø.....	12
3.1.1 Haraldsheim.....	12
3.2 Feltstudie og observasjon	13
3.2.1 Sagenehjemmet	13
3.2.2 Fire ulike omsorgsborettslag i Drammen	13
3.3 Innhenting av empiridata.....	14
3.3.1 Kvantitativ metode: spørreundersøkelse	14
3.3.2 Kvalitativ metode: dybdeintervju.....	15
3.3.3 Tidligere forskning; ”Livsløp, aldring og pensjonering”	15
4.0 Kreative metoder	17
4.1. Brainstorming.....	17
4.1.1 Vrengingsmetoder	17
4.2 Skisseprosessen	17
5.0 Faglige valg	19
5.1 Konsept.....	19
5.2 Utforming	19
5.2.1 Planløsning	19
5.2.2 Formspråk og arkitektoniske virkemidler	21
5.2.3 Universell utforming	24

5.3 Bærekraftige tiltak	24
5.4 Farger og materialer	25
5.5 Kunstig og naturlig lys	27
6.0 Oppsummering og konklusjon	27
7.0 Litteraturliste	28
7.1 Foregående pensum	28
7.2 Ny litteratur	28
7.3 Kildehenvisning design	30

Vedlegg:

- Vedlegg 1. Befaring Haraldsheim Vandrehjem
- Vedlegg 2. Feltstudie, observasjon og intervju ved Sagenehjemmet
- Vedlegg 3. Befaring og observasjon omsorgsborettslag i Drammen
- Vedlegg 4: Boformer for fremtidens eldre
- Vedlegg 5: Boformer for nåtidens eldre
- Vedlegg 6: Statistikk: Livsløp, aldring og pensjonering
- Vedlegg 7. Taushetserklæring NSD
- Vedlegg 8. Kreative metoder

1.0 Innledning¹

”Alt som føles ubehagelig eller truende for organismen, kan skape irritasjon og depresjon over tid, sier Jan Richard Bruenech, professor i okulær anatomi ved Høgskolen i Sørøst-Norge” (A-magasinet, 2017). Uttalelsen gir et teoretisk befestet argument for konsekvensene av interiørarkitektur, og påfølgende opplevelse av rom. Vi blir med andre ord påvirket av våre omgivelser, både mentalt og anatomisk. Bruenech påpeker at; ”Det er 120 millioner fotoreseptorer i hvert øye som bombarderer hjernen med sanseintrykk. Hvis hjernen ser noe den oppfatter som vakkert og estetisk, frigjøres det hormoner og nevrotransmittere som gjør oss lykkelige og glade”.

Det er trolig lettere å påvise følgene av funksjonell design. I samfunnet finnes det mange skreddersydde løsninger for barn, ungdom og voksne. Muligens er mange så godt tilrettelagt at vi ikke erkjenner at de eksisterer. Hva fremtrer dermed når vi blir blant de «eldre»? Problemstillingen kan for mange virke fremmed, av den naturlige årsaken at de yrkesaktive aldri har vært i de eldres posisjon. Det er i dag allment kjent at mange eldre lider av depresjon, ensomhet, nedsatt verdighet og manglende trivsel i hverdagen. Kan dette henge sammen med bosituasjonen og utformingen av boligen? Hvis det er tilfelle, hvordan kan en tilrettelegge for de fremtidige eldre? Denne oppgaven vil sette søkelys på denne problemstillingen.

1.1 Bakgrunn

Motivasjon for tema

I 1999 publiserte Statistisk Sentralbyrå ”Eldre i Norge”- en samlet oversikt over eldres levekår. Publikasjonen strekker seg over 80 sider. ”Ifølge et spesielt aldringsalternativ vil eldreandelen nå opp i 25 prosent i 2050. (...) Bare blant de som er 80 år eller eldre, er det under 80 prosent som bor i småhus” (SSB. 1999). At vi må så langt tilbake i tid for å finne detaljert statistikk over denne befolkningsgruppen, kan indikere at de ikke blir prioritert av samfunnet.

---

¹ Fom avs.1.0 tom 1.3 er innhold gjengitt fra prosjektskisse 2, med forbehold om endringer. Avsnittene er inkludert i oppgaven for helheten.

Vi er nå ankommet 2017, og som statistikkene forutså blir vi både flere og eldre. Dette kan nyere publisert materiale bekrefte. ”I «Befolkningsframskrivinger, 2014-2100» spås det at vi passerer seks millioner i 2031. Når det gjelder levealder, tror de kvinner vil leve 14 år lenger enn i dag, mens menn vil øke sin levetid med hele 17 år” (Norevik. 2014). Samfunnsøkonom Andreas Ringen deler sitt syn på saken. ”Det er mange eldre på 60 pluss som bor i store eneboliger, med 150 kvadratmeter per person. Mens unge bor på 30 kvadratmeter og oppover” (Norevik. 2014).

Trives de eldre egentlig med denne tilværelsen? En kan stille spørsmål om bosituasjonen er basert på eget ønske eller manglende alternativer. Det er blitt allmennkjent at mange eldre lider av ensomhet, samt mangel på fysisk og psykisk stimulans i hverdagen. Tilbake i 2002 oppgir SSB at nesten tre ganger så mange eldre kvinner enn menn er enslige og bor alene. Av den grunn vil det tas høyde for at denne målgruppen særlig bør representeres i oppgaven. Allikevel viser nyere forskning at levealderen til menn øker kraftigere enn kvinner, som kan bety en utjevning på dette området.

“(…) the section of society between 60 and 80 is growing fastest in comparison to all other age groups – mean that we can and will need to experiment greatly in order to cope with this comparatively new situation” (Feddersen, Ludtke 2009, 13).

Nevnte urovekkende statistikker gir motivasjon til oppgavens tema. Med utgangspunkt i disse sakene, er det ønskelig å undersøke om det finnes gunstige løsninger for en bærekraftig samfunnsøkonomi, ved at en samtidig kan ivareta og bedre de eldres trivsel.

Tema

Flere kollektive eldreboliger vil føre til at boliger og leiligheter blir tilgjengelige for de som har større behov for plassen, for eksempel nyetablerte barnefamilier. Eldreboligen kan tilrettelegges for samvær, i form av både private leiligheter og fellesområder. Fellesområdene kan også tilrettelegges for besøk av venner og familie, samt diverse sosiale aktiviteter. Formålet med oppgaven er å tilrettelegge for at eldre trives å bo i samvær med hverandre. ”Trivsel” vil defineres i oppgaven, og kan måles ved grad av aktivitet, ensomhet eller motivasjon til å stå opp i hverdagen.

1.2 Problemstilling

Oppgaven vil utforske hvordan form, farge, materialitet og lys kan påvirke livskvaliteten, samt bidra til at eldreboligen er et sted de eldre ønsker å være framfor eget hjem.

Problemstillingen lyder:

Hvordan kan utformingen av en kollektiv eldrebolig bidra til å ivareta Eldres verdighet og sosiale relasjoner?

1.3 Avgrensning

Temaet om eldreomsorg gir et vidt spekter. Derfor vil oppgaven avgrenses til eldre personer i alderen 67 til 85 år, som tilsynelatende er friske og ”oppegående” mennesker med uunngåelige utfordringer knyttet til alderdom. Det er denne gruppen som trolig vil være størst i fremtiden. Oppgaven vil ikke å forske på særskilte behov ved enkeltpersoner, men fellestrekkene ved denne gruppen.

Praktiske avgrensninger

Ettersom bacheloroppgaven har hensikt å vise kunnskapen tilegnet på studiet, vil leveransen avgrenses til et kvalitativt utvalg. Valgt bygg er av stort omfang, og har mange lignende rom og bygningselementer. Derfor anses det ikke nødvendig at tekniske tegninger dekker en total leveranse for prosjektering av bygget. De tekniske tegningene kan dermed ha forbehold om mangler, men leveransen skal gi et representativt bilde av nivå der de all sentral fagkunnskap gjenspeiles.

2.0 Teoretisk grunnlag

2.1 Begrepsmessig rammeverk

Begrepene som benyttes i oppgaven kan for mange være relative. Av den grunn kan det være gunstig å etablere et rammeverk, der begrepene defineres for å minimere uklarheter.

2.1.1 Eldrebolig

I designløsningen er det utarbeidet en kollektiv eldrebolig. For mange vil eldrebolig trolig assosieres med sykehjem, omsorgsbolig eller det utdaterte, men allmennkjente begrepet ”gamlehjem”. Sistnevnte bærer preg av fordommer, og kan oppleves nedverdiggende for de eldre. Det er kanskje noe på grunn av dette uttrykket at eldreboliger har fått negative assosiasjoner. Mange vil trolig assosiere begrepet med en institusjon. Løsningen i denne oppgaven vil forsøke å ”bryte” med disse holdningene.

Helsedirektoratet definerer omsorgsboliger (2017) som ”tilrettelagte boliger der målgruppen var eldre eller andre med pleie- og omsorgsbehov”. Videre beskrives:

En del kommuner (evt. private organisasjoner) bygget boliger for eldre og funksjonshemmede før oppstartingsstilskuddet ble etablert, som ble kalt omsorgsboliger. Disse er imidlertid ikke boliger bygget med oppstartingsstilskudd/investeringstilskudd fra Husbanken. Vi har kalt disse: Annen bolig kommunen disponerer for pleie- og omsorgsformål. (Helsedirektoratet. 2017)

Denne oppgaven vil introdusere begrepet ”eldrebolig” i ny forstand. Omsorgsboliger er forbeholdt de med behov for pleie og omsorg. Derimot vil eldreboligen utarbeidet i denne oppgaven ha fokus på de som ikke har dette behovet, en ”eldrebolig uten assistert hjelp”. Fellesnevneren mellom begrepene er strukturen i boligen, med en kombinasjon av private boenheter og fellesområder. Oppgavens formål er at de eldre vil klare seg selv og ta vare på hverandre framfor *av* andre. Ettersom vi lever lenger, blir trolig både vår mentalitet og fysiske form lenger intakt. Dette gir grunn til å tro at gruppen med ”oppegående” pensjonister blir større. Denne gruppen vil kanskje ha andre behov som et resultat av en forandret hverdag når de ikke lenger er yrkesaktive. Relevante begrep i denne sammenheng er ”ensomhet”, ”trivsel”, verdighet” og ”livskvalitet”, som vil defineres videre i oppgaven.

Trolig vil fremtidens eldre være en målgruppe for private organisasjoner. Mange pensjonister sitter på formuer som er resultat av mange år som yrkesaktiv, og et boligmarked som tidligere har vært heldig i Norge. I 2017 er situasjonen annerledes, og eneboliger i sentrale områder påbyr høye summer. Dette kan ha konsekvenser for fremtidens eldre. Kanskje har ikke kommunene midler til å bistå med omsorgstilbud, og pensjonsordningene er lavere. Som nevnt tidligere i oppgaven, vil dermed kollektive eldreboliger trolig være en løsning.

2.1.2 Ensomhet

Som første i Norge, har Høyskolelektor Brita Nilsson ved Høgskolen i Oslo ved sin doktorgradsavhandling drøftet temaet om ensomhet. ”Begrepet ensomhet er vanskelig å fange, det finnes mange definisjoner av det. Jeg har valgt å ikke definere det i avhandlingen, fordi det er noe uutsigelig ved ensomhetsbegrepet, og definisjoner kan risikere å redusere ordet, forteller Nilsson” (Forskning.no. 2017). Informantene skildrer sine historier, og består av mennesker i alle aldre. Økt ensomhet i eldre alder kan henge sammen med at en slutter i arbeid, barn forlater huset eller at ektefeller dør og forekomsten ved aleneboende blir større.

En kan skille mellom ensomhet som et resultat av å fysisk være alene, eller den mentale fornemmelsen av utilstrekkelig kontakt til tross for å ha mennesker rundt seg. Førstnevnte er lettere å løse. Likevel vil løsningen i oppgaven forsøke å ta hensyn til begge aspekter ved begrepet.

2.1.3 Verdighet, trivsel og livskvalitet

I en kronikk drøfter Marie Aakre, leder rådet for sykepleieetikk, begrepet om verdighet:

Hva mener vi egentlig med verdighet? Begrepet defineres ofte som en subjektiv opplevelse av verdsetting, en bekreftelse av egenverd, respektfull anerkjennelse av hvem vi er og hensikten med våre liv. Begrepet er sentralt i vårt menneskesyn og understøtter bevissthet om selvaktelse og naturlig tillit. (Sykepleien. 2017)

Lafy drøfter ved sin konferanse hvordan verdighet kan oppnås. ”Vår verdighet kan styrkes når vi opplever at våre rettigheter og frihet respekteres og når vi lever i en situasjon der vi kan gjøre valg og handlinger som bygger opp vår selvrespekt, integritet og nestekjærlighet” (Lafy. 2017).

Trivsel og livskvalitet er nært tilknyttet, men er svært vide begreper. Av den grunn kan det være gunstig å ha konkrete parametere å forholde seg til. Dette kan måles gjennom å vurdere aktivitetsnivå, lyst til å stå opp i hverdagen, mestringsfølelse og påfølgende verdighet. En forutsetning for trivsel i nytt hjem kan være å beholde minner og mest mulig av eksisterende hverdag. I tillegg ønsker trolig ikke de eldre å bli ”satt til side”, men føle seg ønsket og inkludert i fellesskapet.

2.2 Bolig for aldring

I ”Living for the Elderly- A Design Manual” kan en lese om prinsippene for gunstige eldreboliger, som bekrefter viktigheten av å ta stilling til begrepene ovenfor:

Where and how people live is one of the primary elements of social sustainability. In the development of the United Nations Principles for Older Persons (resolution 46/91), the UN General Assembly recognised the importance of living conditions and housing for the elderly, and infused it throughout all five categories relating to the status of older people: independence, participation, care, self-fulfilment and dignity. (Feddersen, Ludtke 2009, 9)

Forfatterne gir oss en ny modell for eldreomsorgen, der de oppfordrer designere til å tenke annerledes. ”The demands for less costly, less institutional responses will continue to drive the private and public sectors towards consumer-driven innovation” (Feddersen, Ludtke, 2009). Med dette introduserer de innovative løsninger på eldrebølgen, og fremtidig boform med mening. De beskriver tradisjonelle modeller som utdaterte, og med feil fokus. “The focus was “we are taking care of you”. Med dette kan en forstå at tradisjonelle omsorgsboliger motstrider eldres ønske om selvstendighet og verdighet.

2.3 Universell og ergonomisk design

”Old age is no place for sissies”, sa Bette Davis. David Kopec, innleder kapittel 8 ”The Elderly Population”, i ”Environmental psychology for design”, som følger:

Accessibility, utility and safety are important considerations in every built environment, particularly for environments used by people whose abilities are impaired by age, disease or genetic issues. When many people hear the words disabled or handicapped, the first image they conjure is of a person in a wheelchair. However, many disabilities affect not only those who are developmentally or physically challenged but also many in the geriatric population who, like the disabled population, have a range of abilities, as well as significant impairments, such as Alzheimer’s and Parkinson’s disease. We must, therefore, pay extra attention to the design of environments intended for the elderly population. (Kopec 2012, 133)

For å forsvare viktigheten av å designe tilpassede løsninger for eldre, er det vesentlig å studere de fysiske begrensningene eldre besitter. "As we age, all of our abilities (e.g., sensory detection, cognitive acuity, balance, motor skills) decline (Rogers, Meyer, Walker & Fisk, 1998). Motor and cognitive limitations influence every aspect of an elderly person's daily life (...)" (Kopec 2012, 133).

3.0 Metoder for research

Følgende kapitler vil ta for seg prosessen som foregikk ved utarbeidelsen av designløsningen. Prosessbeskrivelsen vil redegjøre for bruk av egen research, innsamling av empiri, kreative metoder og interiørfaglige valg,

3.1 Befaring: Bygg og nærmiljø

I kartleggingsfasen er det avgjørende å legge et godt grunnlag for prosjektet i form av research. Prosessen startet med befaring på Haraldsheim Vandrehjem, som er det utvalgte bygget for oppgaven.

3.1.1 Haraldsheim

Ettersom oppgaven omhandler rehabilitering av eksisterende bygg, er befaring elementært i enhver oppstartsfase ved prosjekter. På Haraldsheim ble det gjennomført observasjon og analyse av bygget. Ettersom prosjektet derimot omhandler en drastisk bruksendring, er ivaretagelse av byggets innvendige karakter mindre vektlagt. Dette aspektet drøftes senere i oppgaven.

Fasade og strukturelle bygningselementer ble observert og dokumentert. En prioritet var å kartlegge bygningselementer som måtte forbli konstante gjennom hele prosjektet. Faktorer som ble analysert var adkomst og tilgjengelighet, konstruksjon, byggestil og materialitet, samt estetiske vurderinger. For en detaljert gjengivelse av befaringen, se vedlegg 1.

3.2 Feltstudie og observasjon

”En viktig metode for å avdekke behov og potensielle løsninger er å være ute i ”felten” og observere brukerne i normal handling og reelle situasjoner” (Leonard og Rayport 1997, Lerdahl 2013, 83). Ettersom tilsvarende eldreboliger lik oppgavens definisjon ikke eksisterer i dag, er lignende boligformer objekt for observasjon.

Et viktig moment å redegjøre for i denne sammenheng, er mulige feilkilder ved bruk av kvalitative metoder. Fangen beskriver fenomenet om førforståelse. ”All forståelse viser tilbake til en førforståelse som vi ikke kan fri oss fra” (Fangen 2004, 47). Med dette menes at en observatør/fortolker alltid vil la seg påvirke av egne erfaringer. Dette er trolig også tilfelle for denne oppgaven. Derfor er metodene bestående av objektiv observasjon der en distanseres fra situasjonen, og deretter subjektiv tolkning.

3.2.1 Sagenehjemmet

I vedlegg 2 skildres opplevelsen, observasjonene og intervjuene gjennomført ved Sagenehjemmet i Oslo. Hjemmet har i motsetning til utarbeidet løsning beboere som har behov for assistert pleie. Likevel ga studieobjektet en pekepinn på hvorvidt beboerne trives, og hvilke faktorer som spiller inn. Besøkene ga i høy grad et innblikk i hvilke løsninger som er mest gunstige.

For å oppsummere funnene ved observasjonene, kan en konkludere med at de ”oppegående”, friske beboere er mest aktive og deltar på de fleste felles-arrangementer. Samtlige beboere hevdet de trivdes svært godt på hjemmet. I tillegg var alle intervjuobjektene interessert i løsninger som kunne forbedres. Viktigheten av private soner ble avdekket.

3.2.2 Fire ulike omsorgsborettslag i Drammen

Ved feltstudiet i Drammen ble fire borettslag studert, og fungerte godt som objekter for sammenligning. Avdekket observert data gjengis i vedlegg 3. Beboerne ved de ulike omsorgsboligene representerte i høy grad tenkt målgruppe for oppgaven.

Besøket kan oppsummeres med en konklusjon om at fellesområder burde være lett tilgjengelig for samtlige beboere. Fellesområdene som ligger utilgjengelig til blir aldri eller

sjelden benyttet. Dette var fellestrekk som gjentatte ganger forekom ved observasjon og samtaler med informanter. Utformingen av disse områdene fremstår like avgjørende som plasseringen. Skildringen om de ulike beboerne avdekket også konsekvensene av åpne løsninger i for stor grad (se vedlegg 3).

3.3 Innhenting av empiridata

3.3.1 Kvantitativ metode: spørreundersøkelse

Kvantitative metoder er basert på tallfestet informasjon, og kan derfor bare brukes til å undersøke målbare saksforhold. For å kartlegge en vid gruppe, er det gunstig med kvantitative metoder. På den måten får en et større antall enheter, kan måle blant annet gjennomsnitt, typetall og på den måten se det ”større bildet”. I research-fasen var det ønskelig å sammenligne spørreundersøkelser gjennomført av to ulike grupper. Disse gruppene skulle bestå av de ”fremtidige eldre” og de ”nåværende eldre. For spørreundersøkelsene i sin helhet, se vedlegg 4 og 5.

Spørreundersøkelsen ”Boformer for fremtidige eldre” (vedlegg 4) ga et stort antall respondenter. Denne ”yngre” målgruppen besvarte undersøkelsen via internett. På den måten kunne en effektivt spre budskapet, og sikre tilfeldige enheter. Da spørreundersøkelsen ”Boformer for nåværende eldre” (vedlegg 5) ble gjennomført ved Sagenehjemmet, ble det konkludert at antall ”tilregnelige” respondenter ikke var tilstrekkelig for å gjennomføre en kvantitativ undersøkelse. For denne målgruppen var dermed dybdeintervju en hensiktsmessig metode. Dette drøftes senere i oppgaven.

”In contrast to today’s older generation, it is difficult to identify the needs of the coming generation of senior citizens. Today’s over 50-year-olds find themselves in a transitional period from protective to leisure-oriented values” (Feddersen, Ludtke 2009, 13). Med dette drøftes målgruppen for spørreundersøkelsen, og poengterer viktigheten av å inkludere deres behov i fremtidige løsninger.

Data avdekket ved ”Boformer for fremtidige eldre” har vært svært nyttig for oppgaven, og en inspirasjon for oppgaven. Det kan være lettere for denne gruppen å oppgi sanne opplysninger, ettersom enkelte spørsmål kan oppleves sensitivt hos de nåværende eldre. I tillegg stiller

gruppen 50-60 kanskje høyere krav enn nåtidens eldre. Årsaken til dette kan være at de er oppvokst med bedre kår og mer moderne teknologi. Respondentene krysset av flervalgsalternativer, samt hadde mulighet til å kommentere i felt for tilleggsopplysninger. Dette ga en grad av kvalitativ empiri, i tillegg til kvantitative målbare resultater. Resultatene i sin helhet kan studeres i vedlegg 4.

3.3.2 Kvalitativ metode: dybdeintervju

Kvalitativ metode skiller seg fra kvantitativ metode ved at; ”Kvalitative data er data som sier noe om kvalitative (ikke-tallfestbare) egenskaper hos undersøkelsespersonene. Disse kalles ofte mykdata” (Larsen 2007, 22). I motsetning til kvantitative metoder, går en mer i dybden ved kvalitative undersøkelser. En studerer færre enheter som oftest kalles informanter.

I vedlegg 4 skildres samtlige dybdeintervjuer detaljert. Intervjuene bidro til å bekrefte observasjonene. De besto i hovedsak av to ulike informanter med betydelig aldersforskjell. Intervjuene avdekket at den yngste beboeren i høyere grad ønsket å delta på sosiale arrangementer, samt tilbrakte betraktelig flere timer i fellesområdene per dag.

3.3.3 Tidligere forskning; ”Livsløp, aldring og pensjonering”²

I vedlegg 6 representerer samtlige figurer analyser av utvalgte variabler, som er analysert i univariat og bivariat analyse. Variablene er hentet fra datasettet ”Livsløp, aldring og pensjonering”, der det skilles mellom de under og over 80 år. Univariat analyse vil si å studere fordelingen for én egenskap, eller en av variablene. Innenfor denne kan vi studere frekvensfordeling (figur 1-8, og 10-13). Bivariat analyse sammenligner uavhengige og avhengige variabler, i dette tilfellet sivilstatus som uavhengig, og ”min vennskapskrets er for liten” som avhengig (figur 9). Dette for å teste om det er samvariasjoner mellom disse.

I figur 9 kan en se at antall ”svært enig” og ”nokså enig” i at vennskapskretsen er for liten, er flest blant dem som oppgir sivilstatus som ”enke/enkemann”. Dette kan tolkes som at flere ønsker større vennskapskrets etter at mannen/konen dør, og at påfølgende ensomhet forekommer hyppigere blant denne gruppen. I figur 8 ser en at hele 52 prosent av deltakerne

² De data som er benyttet her er hentet fra "Undersøkelse om livsløp, aldring og generasjon 2002/ 2003". Undersøkelsen er gjennomført av SSB på oppdrag fra NOVA, og den er finansiert av Norges forskningsråd. Data er tilrettelagt og stilt til disposisjon i anonymisert form av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD). Verken Statistisk sentralbyrå, NOVA, Norges forskningsråd eller NSD er ansvarlig for analysen av dataene eller de tolkninger som er gjort her.

er enke/enkemann. Sett i lys av denne analysen er enker/enkemenn, som høyst sannsynlig er aleneboende, en viktig målgruppe for oppgaven. Hva resultatene betydde for utformingen, vil redegjøres for senere i oppgaven.

Figur 12 sammenligner de univariate analysene for variabelen ovenfor, og viser ulikhetene blant de under og over 80 år. Med dette ser vi at vennskapskretsen forandrer seg betraktelig etter hvert som en blir eldre. Antallet som er ”svært enig”, mer enn dobles hos gruppen over 80 år. Årsakene til utviklingen kan tolkes å være større isolasjon blant de eldre gruppene. Analysen blant de under 80 (figur 13) viser at nesten halvparten tenker på livet om noen år. Det kan dermed tolkes at livskvalitet i fremtiden er viktig for denne gruppen. For mange kan usikkerheten være en byrde i hverdagen.

Sett i lys av empirien ønskes det at designløsningen vil særlig appellere til de under 80 år, slik at utviklingen av vennskapskretsen beholdes i større grad. På denne måten skal ”kollektivet” bidra til å ivareta sosiale relasjoner, i tillegg til å skape nye.

4.0 Kreative metoder

4.1. Brainstorming

Etter kartleggingsfasen, var idèutviklingsfasen neste fase for prosjektet. Denne fasen starter oftest med kreative metoder. Først og fremst var tradisjonell brainstorming benyttet i form av ulike tankekart (se vedlegg 8, figur 1-2). Det var ønskelig å reflektere over de sentrale begrepene for oppgaven, og hva slags assosiasjoner disse bærer. Hva skjer i møtet mellom mennesker og ”hjemmet”? Hva legger vi i begrepet ”eldre, og hva innebærer det? Hva slags positive og negative fordommer eksisterer? Samtlige spørsmål ble utgangspunkt for brainstormingen. Ved hjelp av denne metoden får en ”tømt hodet” for tanker og ideer. De fleste ble forkastet, men mye fungerte som inspirasjon og utgangspunkt for nye ideer.

4.1.1 Vrengingsmetoder

Vrengingsmetoder som ”kryssmetoden” og ”drømmesituasjon” var gunstige metoder å benytte som supplement til andre metoder (vedlegg 8, figur 2 og 3). På denne måten kan en frigjøres fra indre hemninger, og ”surrealistiske” ord og uttrykk kan føre til nye ideer. Kryssmetoden går ut på å ramse opp ord i to ulike rekker, assosiasjoner knyttet til ulike begreper. Deretter kombineres ordene, i arrangert eller vilkårlig rekkefølge. Dette medfører en liste med nye, sammensatte ord. Eksempler på slike ord var ”strikkevestleker”, ”pensjonistfarge”, ”familiehvile” og ”gåstolteppe”. Disse medførte et fokus på å utarbeide hobbyrom, fokusere på kontraster, ha designert gjesterom til familie og at samtlige tepper skal være i nivå med generelt gulv.

4.2 Skisseprosessen

I startfasen av skisseprosessen er det nyttig med raske, ”grove” skisser for å få oversikt over soner (se vedlegg 8, figur 4- 7). Etter skisser av ulike planløsninger, fikk en inntrykk av de mest hensiktsmessige løsningene i bygget. Riktignok må en prøve og feile for å forstå hva som vil fungere i tråd med konseptet. Første prioritet ved skissene var gangmønster og at fellesområdene i høy grad skulle være tilgjengelig fra inngangsparti. Prosessen fortsatte i Archicad da løsningen var omtrentlig kartlagt. Ved hjelp av 3D- visning kan en lettere visualisere, og forestille seg hvordan løsningene hadde fungert i praksis. Ettersom en ikke i virkeligheten opplever rom i planperspektiv, er 3D- visning et svært gunstig supplement i skisseprosessen.

Opplevelsen av et hjem og den eldre målgruppen gir et bredt spekter. Ettersom beboerne skal bo i samvær med hverandre, er det mange hensyn å ta og mange ulike behov å dekke. En fellesnevner som ble avdekket, er at beboerne må bryte ned indre barrierer for å være åpne for å bo i en kollektiv form. ”Vegger” ble en inspirasjonskilde, som inspirerte til konseptet ”veggenes (opp)løsning”. Konseptet vil redegjøres for i neste kapittel.

5.0 Faglige valg

5.1 Konsept

I "Archetypes of Architecture" skildrer Thomas Thiis- Evensen (1987, 116) det følelsesmessige aspektet med vegger som arkitektonisk virkemiddel. "Delimitation is found not only in landscape forms but also in social behaviour between people. The wall, it may vary between expressing openness, thus inviting us to enter, or complete closure, which rejects us" (1987). Vegger er på mange måter et symbol på indre barrierer, og en "oppløsning" av disse vil trolig tilrettelegge for økt sosial kontakt.

Hvem fortalte oss at vi skal "leve i gjemsel" bak husets fire vegger når vi blir eldre? Spørsmålet er basert på statistikken over antall eldre som bor i eneboliger eller store isolerte leiligheter, til tross for at de er ensomme. I dette konseptet "brytes veggene ned", slik at beboerne får innblikk i hverandres liv. Samtidig kan vegger være løsningen, slik at privatlivet kan dyrkes når det er ønskelig.

5.2 Utforming

5.2.1 Planløsning

For å underbygge konseptet og aspekter avdekket ved research, er som nevnt planløsningen utformet slik at fellesområder er tilgjengelig i nærheten av inngangsparti. I tråd med konseptet "veggene (opp)løsning" er vegger revet for å skape åpne fellesarealer. Her er også endringer ved bærende konstruksjoner ansett som nødvendig. I skisseprosjektet er det utarbeidet et forslag til løsning, og på rivingsplan kan en se hvordan tenkt løsning ønskes gjennomført. For å videreføre konseptet, er det i tillegg utarbeidet en løsning der "vegger" også er "løsningen", i et relativt begrep. I denne løsningen er "vegger" definert som sone-avskillere, der de skal ha akustisk og visuell effekt.

Det er allment kjent at mange eldre lider av dårlig matlyst. Spisesonen i fellesområdet er plassert i nærhet av yttervegg med vinduer, for mest mulig dagslys og utsyn til naturen. Dette vil trolig føre til en biofilisk³ effekt som med hensikt skal øke matlyst.

---

³ Biofilia- "A hypothetical human tendency to interact or be closely associated with other forms of life in nature" (Merriam Webster. 2017)

I "Living for the Elderly" kan en lese om viktigheten av tilrettelagte aktivitetsområder. "The health club (a variation of the traditional gym) has taken a dominant place in the demands of the older cohort. The health club, in fact, has replaced the health (or nursing) centre in the hierarchy of demands" (Feddersen, Ludtke 2009, 28). Aktivitetsrommet er plassert lett tilgjengelig for alle beboere. Denne sonen har også fått tildelt en rik mengde dagslys som trolig vil resultere i økt energi.

Da dagslys ble tatt i betraktning, ble det konkludert med at kinorommet har en gunstig plassering i rommet uten vindu. Lager/bøttekott ble også plassert her. På denne måten kan de ellers ubrukelige arealene, som ikke er gunstige oppholdsrom, utnyttes.

Åpne glassfelt gir innsyn til fellesrom for å minimere "terskelen" for å entre rommet. Samtlige dører i bygget, med noen få unntak, vender innover. Dette er gjort for å tilrettelegge en kultur for åpne dører og et påfølgende sosialt kollektiv.

"We have worked with colleges and universities to create life-long learning centres because we have found that many, who are enjoying a longer span of healthy late life, are seeking out opportunities to continue to grow intellectually" (Feddersen, Ludtke 2009, 27). Samme forfattere (13) forteller at eldre føler seg opptil 15 år yngre enn de gjorde for 30 år siden. To av rommene i fellesområdet har fått tildelt funksjoner som lesesal og møte-/multirom. Ettersom de "moderne" eldre er blitt yngre til sinns, er det grunn til å tro at mange ønsker å arbeide frivillig, eller å delta på frivillig undervisning. Disse rommene vil tilrettelegge for lærdom, og en plattform for å gjøre dette i felleskap.

I inngangspartiet er møblement tilrettelagt for å skape en møteplass. Dette området vil være den naturlige møteplassen for eksempel før avreise til diverse ekskursionsjoner eller fellesarrangementer. Tilstrekkelig med sitteområder er derfor prioritert. I tillegg er en resepsjon tilrettelagt for en mulig kontaktperson i form av enten en ekstern ansatt eller frivillige beboere. En garderobeløsning er utarbeidet for å oppfordre beboere til å anse fellesområdet som en del av "eget hjem". I Norge er det ikke kultur for å gå med sko inne i private hjem. Dette er i tillegg gunstig for å ivareta materialitet og møblement.

5.2.2 Formspråk og arkitektoniske virkemidler

Fellesområder

Inngangspartiet er det første en ser når en kommer hjem, og det siste en ser når en reiser. Av den grunn er det viktig at dette området representerer uttrykket til resten av hjemmet, samtidig som funksjonene dekkes. Formspråket er derfor enkelt, med relativt få elementer. De lekne elementene i garderobeløsningen skal bryte med de stramme formene, og representere et uformelt uttrykk. Den gode takhøyden i glass gir god romfølelse og stor mengde dagslys. Naturen bringes inn i form av tre-beplanting, noe som reduserer terskelen mellom ute og inne. Dette elementet bringer også stor verdi på vinterstid, da det ellers er grått og ”trist” utendørs. Toalettene er plassert i nærhet til inngangsparti, og et taktilt toalettskilt med lav høyde plassering er plassert synlig på vegg. Ettersom inngangsparti også ofte er et sted for venting, bærer veggene en plass for fotografier som er nostalgiske, og kan fungere som samtaleemne.

En spesialdesignet hylle er utformet for å danne ”bibliotek-sonen”. Denne har sokkel og høyder tilpasset Eldres ergonomi. Møblement i denne sonen er utformet for lesing eller private samtaler. Alkhover med høy rygg sørger for en akustisk effekt som legger til rette for nettopp dette. Loungen rett innenfor er utformet med elektrisk peis, som setter stemning uten å være brannfarlig eller miljøskadelig. Lamellvegger skiller sonene fra hverandre, og skaper trygghet. Samtidig skal rommet føles åpent.

Felleskjøkkenet er tilrettelagt for beboerne og er uten overskap, ettersom de fleste eldre ikke ønsker å anstrenge seg ved krevende gripehøyder. Kjøkkenøya er universelt utformet med to ulike benkehøyder. I planløsningen er det integrert to oppvaskmaskiner og ovn som er egnet til større matforsyninger. Integrert kaffemaskin skal gjøre det enkelt for beboerne til å forsyne seg. Kontraster er vektlagt for å gi brukeren maksimal oversikt.

Modulveggene er skapt som et konseptuelt virkemiddel for å skape åpne, men likevel trygge rom. Langveggene i kryssfinér er utformet med "vinduer", åpninger for å gi oversikt over rommet samtidig som de skal fungere som sonemarkører. Veggsystemet består av akustiske plater som demper støy, skjærmer og skaper soner. Fellesstuen er utformet med et gridsystem, der platene kan festes slik en ønsker, med et lamellsystem i vaiere. På denne måten kan alle veggene dras til siden og åpne opp rommet fullstendig dersom ønskelig. De større veggene med "vindusåpninger" er fastmonterte for å øke sikkerheten ettersom de er flere meter lange.

Møblement i spisesonen består av stablestoler og bord som lett kan kombineres for å skape langbord for større grupper. Bordene er i seg selv små, for å kunne spise alene eller få uten å få følelsen av at noen mangler.

I fellesområdene er som nevnt veggene dedikert til nostalgiske fotografier. I hyllen på biblioteket er den øverste hyllen dedikert til slike foto, slik at hyllen ikke mister verdi dersom beboerne ikke ønsker å benytte denne høyden. Fotografiene integrerer historien til Haraldsheim og det omkringliggende området. Fotokunsten benyttet i aktivitetsrommet gir blikket noe å hvile på. Heldekkende speilvegger fungerer som et arkitektonisk virkemiddel, samtidig som det har en funksjonell verdi ved diverse aktiviteter.

I "Living for the Elderly" kan en lese om eldre og verdien av naturelementer, samt deres mest gunstige plassering:

The closer one comes to plants, the more they stimulate the senses. When plants can be reached and touched, even older people with restricted mobility or sight can be encouraged to undertake gardening. Raised planting areas, such as table-height planting, planted wall copings, raised beds and planting boxes allow people to come into direct contact with natural plants, lending a garden an additional therapeutic quality. (Feddersen, Ludtke 2009, 52).

Plantene i atriets er plassert i egnet høyde, både for de med og uten rullestol. På denne måten har de biofiliske elementene både en taktil og miljømessig effekt. Frivillige beboende kan samarbeide om å ta vare på plantene, for å ivareta mestringsfølelse og tilhørighet. På denne måten kan rommet ha en samlende, sosial funksjon. I atriets er det i tillegg ønskelig at beboerne bringes "tilbake til barndommen" med biljard, bordtennis og huskestativ. For de som ikke ønsker å delta er flyttbare sittekrakker inkludert, i tillegg til polstrede benker integrert i trappedesignet.

Formspråket i hobby/verkstedsrommet er også universelt utformet, da arbeidsbenken er i to høyder. Arbeidspultene kan brukes til diverse hobby-aktiviteter, og har avtakbare skjermer som kan skape arbeidsro. Bilder fra eldre håndverkstradisjoner skal vekke skaperlyst og motivasjon til å bruke hendene.

Designprinsipper

”Asymmetry is recognized as the lack of correspondence in size, shape, colour, or relative position among the elements of a composition” (Bingelli, Ching 2013, 135). Løsningen bygger i stor grad på dette designprinsippet, i kombinasjon med prinsippet om ”harmoni”. Bingelli og Ching beskriver dette på følgende vis: ”It is the careful and artistic tension between order and disorder- between unity and variety- that enlivens harmony and creates interest in an interior setting”. Av disse grunner er egenkomponerte designelementer med hensikt ikke symmetrisk utformet. Med designet er det som nevnt ønskelig å gi beboerne kontakt med naturen, og lite med naturen bærer en streng symmetrisk orden. Det er allikevel ikke fullstendig asymmetrisk, for å skape et ryddig uttrykk.

Beboerrom

Beboerrommene er utformet slik at løsningene skal være multi-funksjonelle, grunnet det relativt lite arealet. I sove-sonen er nattbordet også fungerende som sittebenk til eventuelle gjester. I dette området er skuffene uten håndtak, slik at skuffene kan fungere som ryggene. Et enkelt borrelås-system gjør putene avtakbare. Hyllen er skreddersydd for egnede høyder for eldres ergonomi. I høyder som er vanskelig å nå er det dedikert plass til dekorelementer, samt skjult oppbevaring til eiendeler som sjeldent benyttes.

Trappe-hyllen ved kjøkkenet kan flyttes og festes til en kloss på gulvet, utstikk fra vegg, slik at det er lettere å nå ting i hyllen. Denne og nattbordet danner en trapp. Kontraster på trappenesen kan festes med borrelås, dersom det er ønskelig å benytte hyllen som trapp. Dette er kun utarbeidet i skisseprosjektet, og ment som et forslag. Eventuell prosjektering av denne trappen ville ha foregått i samarbeid med møbelsnekker, og elementer som håndtak og sikkerhetsunderlag ville vært inkludert.

For at beboerne skal bevare verdigheten tross kollektiv boform, er det ansett som viktig å ha private aspekter i behold. Klesvasken kan trolig føles intimt for mange. Derfor er felles vaskerom ikke foreslått som et alternativ. Med vaskemaskin som har kombinert vask og tørk, kan klesvasken foregå i privat leilighet. Den er tegnet inn med høy sokkel for at beboerne skal unngå anstrengt rygg. Baderommet er også utført med klare kontraster. Samtlige håndtak er plassert maksimum 800 mm fra gulv. Tilstrekkelig med hyller eliminerer behov for å ha elementer stående på gulv.

Kjøkkenet og gangen i beboerrommet er prosjektert med fleksible løsninger. Plassbesparende sittemodul er integrert i skap, og trappen er designet for å bære gjenstander slik at minst mulig blir liggende på gulvet. Beboerne skal på denne måten unngå anstrengelser både i høyden og ved lavtliggende elementer. Kjøkkenet er designet med integrert hull i benkeplate for at avfall kan skyves direkte ned i skuffen. Dette vil minimere ”søl” på gulvet og at beboerne må anstrenge seg for å plukke/vaske det opp. En hev/senk benk er integrert ved den ene modulen, for å gi brukeren muligheten til å justere til en optimal arbeidshøyde. Avfallssortering er montert uten front for å enkelt komme til. Tv-en er montert med 360- graders justerbar arm, som skal kompensere for den ellers utilgjengelige vinkelen både fra kjøkkenet og sengen/sitteplassen.

5.2.3 Universell utforming

”Even in housing for the elderly it is not necessary to equip all bathrooms with the whole range of fittings, grips, handles and supports from the outset. Instead, the planning should take these into account – in the sense of “pre-procrastination” – for possible integration at a later date where necessary” (Feddersen, Ludtke 2009, 49). Med dette i tankene er det tatt hensyn til universell utforming i den grad at elementer kan skiftes ut på et senere tidspunkt, dersom det blir nødvendig. Dette gjelder mindre drastiske løsninger. Alle dører og leiligheter oppfyller krav til tilgjengelighet. Dette med unntak av noen få, mindre gjesterom. Disse er merket “ikke HC”, og er foreslått til å oppfylle funksjoner som gjesterom til besøkende eller teknisk rom.

Opgaven har hatt fokus på at universell utforming skal være prioritert på et tidlig stadium i designprosessen. Alle høyder er tilpasset rullestolbrukere, og er en del av designet både i skranke, kjøkken og øvrig fellesmøblement. Rampen i atriet er i høy grad integrert i designet, og er ikke fremstilt som en såkalt ”tilleggsløsning”. I tillegg til form er kontraster brukt for å tilrettelegge for svaksynte.

5.3 Bærekraftige tiltak

Innholdet i veggmodulene skal bestå av resirkulert papp og skum. Med disse materialene er de også lette å montere og flytte på.

Bærekraftig design handler om å skape et uttrykk som varer, i tillegg til å ta hensyn til materialenes levetid og evne til å resirkuleres. Designforslaget består av et tidløst uttrykk, som trolig ikke vil kunne dateres tilbake til 2017 som en tydelig ”trend”. Det er med dette forsøkt å unngå ”fallgruven” ved å alene benytte nåtidens siste trender.

I boka “Materials for design” kan vi lese om fordelene ved å bruke Ask som treverk. Det er i følge Lefteri både fleksibelt, motstandsdyktig og bærekraftig. “(...) Ash is well known as a tough and flexible hardwood. In fact, it is one of the toughest European timbers around. (...) Ash does not appear on any of the three main appendixes of the CITES list of endangered species” (Lefteri 2014, 38).

“Du har kanskje sett den, eller i hvert fall gått på den allerede! Du finner den inn til ankomsthallen på Gardermoen flyplass. Det stilfulle gulvet fra Artigo er perfekt til steder med mye trafikk - som trappetrinnet” (IFI. 2017) Slik omtaler IFI gummigulvet som er benyttet i gangsoner og aktivitetsrom. Bærekraftighet handler som nevnt om å skape varige løsninger, og både slitestyrke og tidløshet er derfor ansett som et viktig moment. I tillegg til disse egenskapene er materialene gjenvinnbare, og anses dermed som å kompensere for den kunstige produksjonsprosessen.

Kryssfinér kan være svært bærekraftig ettersom det kan lages av mange ulike tresorter. Det kan være fordel å bruke en vanlig tresort som gran, furu og bjørk, eller en kombinasjon. Grad av bærekraftighet avhenger naturligvis av hvilken produsent en velger. Optimera er et eksempel på en produsent som velger miljøsertifiserte produkter. ”Optimera kjøper i dag kryssfinér ifra sertifiserte sagbruk i Russland, Finland, Polen og Chile. Vi stiller høye krav til våre leverandører når det gjelder bruk av bærekraftig skog. Alle kryssfinér- plater i Optimera innehar enten PEFC- eller FSC-sertifisering” (Optimera. 2016).

5.4 Farger og materialer

Flere elementer ved materialiteten skal som nevnt bringe beboerne nærmere naturen, og utgjøre en biofilisk effekt. Tapet fra ”Scandinavian Surface”, som har nordisk natur som motiv, forsterker uttrykket i spisesonen, samt skaper variasjon. I atriene er teppet valgt for å skape lunhet, med en struktur som minner om teksturene en finner i naturen. Produsenten for

teppet bekrefter dette ved å selv omtale designet: "Human Nature remind us of the materials, textures and tones we find in the natural world" (Interface. 2017). Teppet gir også en behagelig akustisk effekt i rommet.

Gulvoverflatene i fellesområdene er delt inn i soner ved bruk av ulike materialer. Det generelle, gjennomgående gulvet er utført i treverk for å skape en varm og lun stemning. I tillegg er det kjent at treverk er et av nordmenns favorittmateriale, og det minner oss om naturen. Loungen i fellessonen vil få tilsvarende teppe som i atriet, for å binde interiøret sammen, samt skape taktile kontraster som understreker de ulike sonene. Bolon- teppet rammer inn spisesonen, og fungerer samtidig som et taktilt element som også er støydempende. Teppet er lett å rengjøre, noe som er gunstig gitt plasseringen. Ved overgang fra parkett til andre gulvoverflater, vil en diskre list benyttes.

Den rene takoverflaten i hvit gips vil kompensere harmonien, slik at det ikke blir forstyrrende med for mange ulike gulvelementer. Systemhimling er av samme årsaker utelukket på grunn av gridsystemet. Gipstaket vil gi et mindre gunstig akustikkforhold, men veggmodulene i stoff og kryssfiner vil kompensere som lydabsorbent i de store, åpne fellesarealene.

Veifinning er et viktig element i "offentlige" rom, og omhandler også universell utforming. Beboernes mulighet til å orientere seg er vektlagt ved å skape ledende linjer. I atriet vil den trinnløse overgangen fra teppe til kryssfiner gi taktil kontrast til å lede svaksynte beboere gjennom rommet. I tillegg har det en leken, konseptuell verdi i de vilkårlige firkantene i gulvet. Generelle kontraster, både i materialitet og farger, gir en visuell og taktil utforming som gjør det lettere for beboerne å finne vei uten eksterne hjelpemidler. I korridoren til fellesområdene er fargekoding benyttet, der sonene har fått hver sin farge. Tydelige forskjeller på beboerrom og fellesrom minimerer sannsynligheten for å gå feil.

Veggfargene i fellesområder er bestående av en matt, varm gråtone. Denne fargen skal skape en lunhet, og skape kontrast til gulv, møblement og andre elementer. Ettersom fargen er relativt mørk, er belysning viktig. Dette vil redegjøres for i neste kapittel. Karmer, lister og gerikter som er hvitmalte, har fått en hvit farge, med en liten mengde sort og gult i seg for å skape et varmere rom og for å unngå at områdene fort ser urene ut. Fargene i beboerrom og aktivitetsrom er kaldere for å ha en beroligende effekt. Kalde farger egner seg godt på soverom, og av naturlige årsaker er dette også ansett som gunstig i et rom der en ellers

beveger seg mye og blir varm.

5.5 Kunstig og naturlig lys

I fellesområdene er variert belysning prosjektert for å gi rommet dybde, i tillegg til å tjene ulike funksjoner. Uplight gir en følelse av større takhøyde, og er plassert i atrium og inngangsparti for å understreke takets virkemiddel. Disse er også plassert i fellesstue, ettersom takhøyden her er relativt lav i forhold til arealet. I korridoren gir de horisontale armaturene en forstørrende effekt til den lange, smale korridoren. Her er også uplight benyttet. Tilstrekkelig belysning gjør at gangen blir innbydende, framfor "fiendtlig" og "utrygg".

Veggbelysning er viktig for at virkemidlene skal "komme til sin rett", og av den grunn er spotter på skinner plassert for å gi en fleksibilitet til ulike foto eller kunst som vil henge på veggene. På veggen med tapet er wallwashere plassert for å "vaske" veggen med en jevn belysning, slik at tapeten i sin helhet blir fremtredende.

Samtidig belysning kan dimmes og styres av beboerne. På denne måten kan den kunstige belysningen tilpasses det naturlige dagslyset, etter årstider og tider på døgnet. I spisesonen er pendler plassert for variert belysning, som dekor og stemningsbelysning over bord og kjøkkenøy. Pendlene er plassert i et grid og i en høyde som en kan bevege seg under, slik at bordene fleksibelt kan flyttes på.

6.0 Oppsummering og konklusjon

For å oppsummere, har oppgaven drøftet hvordan Eldres livskvalitet og sosiale relasjoner kan påvirkes av utradisjonelle boformer. Særlig har det vært fokus på det sosiale aspektet, ettersom livskvaliteten trolig avhenger av grad av sosial kontakt, verdighet eller ensomhet. Innsiktene oppgaven har medført, kan konkluderes med at behovet for innovative løsninger definitivt eksisterer i dagens samfunn. De fleste av nåtidens kollektive eldreboliger bærer et institusjonspreg, som trolig kan virke avskrekkende for fremtidens eldre. Med denne oppgaven er det ønskelig at fokuset skiftes. For at "kollektivet" skal realiseres er det avgjørende at forutinntatte holdninger, samt indre barrierer brytes.

7.0 Litteraturliste

7.1 Foregående pensum

Bingelli, Corky og Ching, Francis D.K. 2012. Interior Design Illustrated 3.Utg.
(Hoboken: John Wiley & Sons)

Kopec, David Alan. 2012. Environmental Psychology for Design.
New York: Fairchild Books.

Fangen, Katrine. 2004. Deltagende observasjon. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget.

Larsen, Ann Kristin. 2007. En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig
forskningsmetode. 1. utg. Bergen: Fagbokforlaget.

Lefteri, Chris. 2004. *Materials for Design*.
Laurence King Publishing Ltd London

Lerdahl, Erik. 2007. Slagkraft: håndbok i idéutvikling. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

7.2 Ny litteratur

Forskning.no. Vårt siste tabu. Lesedato: 10.05.17

<http://forskning.no/helsetjeneste-helseadministrasjon-sykdommer-psykiske-lidelser-sosiale-relasjoner/2008/02/ensomhet>

Helsedirektoratet. Bolig. Lesedato: 10.05.17

<https://helsedirektoratet.no/iplos-registeret/iplos-sporsmal-og-svar/bolig#hva-er-ordinær-boligmasse?>

Fedderson, Eckhard og Insa Lüdtke. 2009. Living for the Elderly : A Design Manual.
Sveits, Basel: Birkhäuser GmbH

IFI. Stilren klassiker til trappen. Lesedato 14.05.17

<http://www.ifi.no/stilren-klassiker-til-trappen>

Lafy- Landsrådet for arbeid til arbeidshemmede. Verdighetsprinsipper. Link ppt.

Lesedato: 10.05.17

https://www.google.no/url?sa=t&ret=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwj0oLgm_7TAhVM1iwKHQCBBSUQFgg4MAM&url=http%3A%2F%2Flafy.no%2Fkonferanser%2Fcontent_3%2Ftext_0072164a-c256-408b-8928-ff8b8cb01925%2F1385995195734%2Fverdighetsprinsipper_presentasjon.ppt&usg=AFQjCNGaN4R-6UR3k3pOBBtlhpRZS6MfNw&sig2=PZGq515bh6TZe81UEQskCw

Merriam Webster. Biophilia. Lesedato 16.05.17

<https://www.merriam-webster.com/dictionary/biophilia>

Norevik, Annemarte, 2014. Eldre folk må flytte! (Lesedato 30. januar 2017).

<http://www.nettavisen.no/na24/--eldre-folk-ma-flytte/8459014.html>

Optimera. *Kryssfinér*. Lesedato 8 mai. 2016

<https://optimera.no/globalassets/min-optimera/kataloger-og-brosjyrer/treplater.pdf>

Thisis- Evensen, Thomas. 1987. Archetypes in Architecture.

Oslo, Universitetsforlaget AS/ Oxford University Press

SSB, 1999. Eldre i Norge. Lesedato 29. januar 2017

<http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa32/sa32.pdf>

-----, 2002. Aleneboendes demografi. (Lesedato 3. februar 2017)

<http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa81/kap1.pdf>

7.3 Kildehenvisning design

Allposters. Bwana Devil. Opplastningsdato 15.04.17

http://www.allposters.no/-sp/Folk-som-ser-pa-3D-film-under-apningen-av-Bwana-Devil-plakater_i3788468_.htm

Archdaily. Gallery of Punto Surf. Opplastningsdato: 02.04.17

[http://www.archdaily.com/480271/surf-point-elias-rizo-arquitectos/53029c81e8e44ec69a000018-surf-point-elias-rizo-arquitectos-photo#_="](http://www.archdaily.com/480271/surf-point-elias-rizo-arquitectos/53029c81e8e44ec69a000018-surf-point-elias-rizo-arquitectos-photo#_=)

Archiexpo. Sancal Nido Chair. Opplastningsdato 15.05.17

http://img.archiexpo.com/images_ae/photo-g/50567-10065365.jpg

Architecturaldigest. Nabolag Provence. Opplastningsdato: 29.03.17 Nabolag Provence

<http://www.architecturaldigest.com/story/providence-rhode-island-guide-hotels-restaurants-shops-article>

Architizer. Tre. Opplastningsdato: 29.03.17

<http://architizer.com/projects/garoa/media/218040/>

Bloglovin. Modern Hepburn. Opplastningsdato 08.04.17

http://frame.bloglovin.com/?post=5333556801&blog=2333350&group=0&frame=1&frame_type=none&avpp=true&context=&context_ids=&feed_order=&click=0&user=0

Cloudinary. Wool. Opplastningsdato 05.04.17

http://res-5.cloudinary.com/made-com/image/upload/c_pad,d_made.svg,dpr_1.0,f_auto,h_1500,q_auto:best,w_2889/v4/catalog/product/asset/a/d/6/a/ad6a50e959d82428ee841417bebe1b7a004761b5_w_o_w_olseley_greywool_3_seater_lb8.jpg

Concierge Care. Senior elders. Opplastningsdato: 02.04.17

<http://www.conciergecarefl.com/wp-content/uploads/seniorexer.jpg>

Digitalt museum. Utsikt over Grefsen. Opplastningsdato 08.04.17

<https://digitaltmuseum.no/011013443578/utsikt-over-oslo-ant-fra-grefsen-en-mann-sitter-pa-en-benk-pa-et-plata>

Euklides. Arbeidsstoler. Naughtone. Opplastningsdato 15.05.17

<http://www.arbeidsstoler.no/naughtone/>

Flickr. Old man on bus. Opplastningsdato: 02.04.17

<https://www.flickr.com/photos/markdavis/341250460/sizes/l/>

----- . Opplastningsdato 10.04.17

<https://www.flickr.com/photos/u8601049/33122245014/in/photostream/>

Freecreatives. Trestruktur. Opplastningsdato: 02.04.17

<https://images.freecreatives.com/wp-content/uploads/2016/03/Old-Wood-Tree-Ring-Texture.jpg>

FT Photo Diary. Mumbai Warm Up. Opplastningsdato: 02.04.17

<http://blogs.ft.com/photo-diary/tag/exercise/>

Naughtone. Hush Sofa. Opplastningsdato 15.05.17

<http://www.naughtone.com/portfolio-view/hush-sofa>

Nordic Light. Per Maning. Opplastningsdato 06.04.17

<http://www.nle.no/per-maning/>

Oslobilder. Bokbinderi. Opplastningsdato 10.04.17

http://oslobilder.no/OMU/OB.%C3%9851/1378b?query=h%C3%A5ndverk+&search_context=1&count=515&pos=28

----- Muselunden. Opplastningsdato 10.04.17

http://www.oslobilder.no/BAR/A-20145/Uab/0009/006?query=muselunden&count=57&search_context=1&pos=1

----- Haraldsheim. Opplastningsdato 08.04.17

http://www.oslobilder.no/BAR/A-20145/Uat/0010/026?query=haraldsheim&count=18&search_context=1&pos=0

----- Håndverk. Opplastningsdato 10.04.17

http://oslobilder.no/NF/NFDB.26955-916?query=h%C3%A5ndverk+&search_context=1&count=515&pos=19

http://oslobilder.no/NF/NF.04830-061?query=h%C3%A5ndverk+&search_context=1&count=515&pos=66

Hostelworld. Biljard. Opplastningsdato: 02.04.17

<http://www.hostelworld.com/blog/ultimate-hostel-hangs>

HTH. Kjøkken-tilbehør. Opplastningsdato 05.05.17

<http://www.hth.no/kjoekken/Modelloversikt/>

Playcast. Tree. Opplastningsdato 20.04.17

<http://www.playcast.ru/uploads/2015/12/28/16553053.png>

Photowall. Scandinavian Surface. Opplastningsdato 15.04.17

<http://www.photowall.no/photo-wallpaper/weaving-wood-cool-green>

Pushwagner. Blue Bingo. Opplastningsdato 15.04.17

http://www.pushwagner.no/galleri/kunst/BBLUE_BINGO

----- Frank. Opplastningsdato 15.04.17

<http://www.pushwagner.no/galleri/kunst/FRANK>

Querkus. Oak Natural. Opplastningsdato 05.04.17

http://www.querkusdecospan.com/media/img/pics/_original/oak-natural-allegro-plaat-5.jpg

Sancal. Nido. Opplastningsdato 15.05.17

<http://www.sancal.com/producto.php?idP=177&idC=6>

----- . Tea Chair. Opplastningsdato 15.05.17

<http://www.sancal.com/producto.php?idP=158&idC=7>

Scandinavian Surface. Opplastningsdato 15.04.17

<http://www.scandinaviansurface.com/wallpapers/>

Skalgubbar. Cutout people. Opplastningsdato 08.05.17

<http://skalgunbar.se/>

Terazzo. Opplastningsdato: 29.03.17

<http://terazzo-uk.com/wp-content/uploads/2016/07/terazzo-floor-background-terazzo.jpg>

Vedlegg 1. Befaring Haraldsheim Vandrehjem

Utvalgt bygg for oppgaven

Figur 1.

Haraldsheim avstandsfoto . Fra høyre: Front og nærrområde

Foto: Madeleine Nymoene 17.02.17

Haraldsheim Vandrehjem ligger på toppen av denne lille åsen, på Grefsen i Oslo. Ved denne solrike dagen i januar er det barn som aker rett nedenfor hjemmet. På toppen er det utsikt over sentrum. Bygget består av flere bygg som er bygget på forskjellige årstall. Av den grunn er det forskjeller i nivå, materialer og tilstand interiørmessig.

Figur 2.

Fasade av Haraldsheim. Fra høyre: Front og hovedinngang.

Foto: Madeleine Nymoene 17.02.17

Figur 3.

Fra venstre: Fasade av østlig og nordlig fløy.
Foto: Madeleine Nymoene 17.02.17

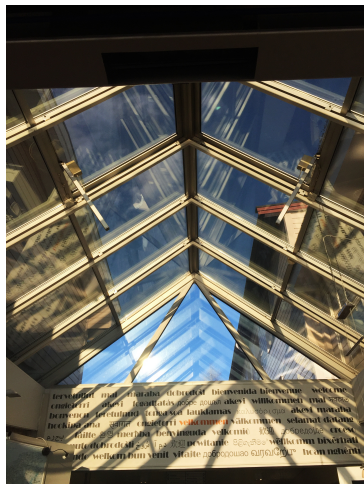
Figur 4.

Fra venstre: Felles beboerrom, konferansesenter
(atrium) og korridor i østlig del.
Foto: Madeleine Nymoene 17.02.17

Rommene består av enkeltsenger og er av varierende størrelse og utforming. De fleste har ikke privat bad, da dette er plassert i gangen i form av felles toaletter og dusj. Inngangsparti og fellesarealer har mer moderne innredning. Figur 5. viser glasstaket ved inngangsparti, som slipper inn rikelig med dagslys. Dette arkitektoniske elementet skaper sjel til bygget. Utenfor inngangspartiet er det overbygg i form av glasstak.

Figur 5.

Fra venstre: Inngangsparti ved resepsjon, glasstak i inngangsparti og overbygg utenfor hovedinngang.

Foto: Madeleine Nymoen 17.02.13

Vedlegg 2. Feltstudie, observasjon og intervju ved Sagenehjemmet

Fellesområder 1. etasje

Figur 1.

Inngangsparti. Foto: Madeleine Nymoen 28.02.17

”Sagenehjemmet - et privat diakonalt sykehjem på Bjølsen i Oslo. Sykehjemmet har god fagkompetanse, et bredt aktivitetstilbud, populær kafe og flotte terrasser, hager og utemiljøer. Det er en lang rekke tilbud på Sagenehjemmet og noen er åpne for alle” (Diakonhjemmet. 2017). Sagenehjemmet ble i tidlig fase objekt for research, i form av observasjon og kvalitativ samtale. I løpet av våren ble det utført to besøk ved hjemmet, på ulike tidspunkt. Videre gjengis den objektive observasjonen, inkludert de subjektive tolkningene som medfulgte.

Det første besøket fant sted på en regnfull februar dag. Nærmere bestemt torsdag 28. februar, 2017. Klokken hadde nettopp slått 10, men i lokalene var det få mennesker å se. Sekretæren, som for øvrig var den designerte omviseren, forteller at beboerne er midt i frokosten. ”Det er bra, for da sitter de samlet” konkluderer hun med, før omvisningen fortsetter oppover i etasjene.

I første etasje er arealene svært ”åpne”, da en først beveger seg lenger inn i lokalet fra inngangspartiet. Her er det store fellesområder. På denne tirsdags formiddag var det riktignok tomme lokaler. Allikevel poengterer sekretæren at disse områdene er ”hertet av hjemmet”, og

at de blir flittig brukt både av beboere og utenforstående. I tillegg forteller hun at kafeteriaen ofte er samlested mellom beboere og besøkende familie og venner. Her selges det kaffe, te og lett servering. Den ”penere” delen av stuen er ofte brukt til feiringer av bursdager eller andre tilstelninger. Utenfor kafeteriaen finner en ”vinterhagen”, et areal som kan minne om å være utendørs, takket være de hele glassflatene. Likevel er det varmt og lunt tross sesong. Her arrangeres det bingo som er til stor glede for beboerne, noe vårt senere besøk kan bekrefte.

Figur 2.

Penstuen. Foto: Madeleine Nymoen 28.02.17

I kafeteriaen henger en storskjerm. ”I disse dager benyttes den mest til fellesvisning av ski-VM”, forteller sekretæren. Denne formiddagen er kanalen stilt på NRK, klargjort for en etappe senere på dagen. Da omvisningen fortsetter, tas trappene som består av terrazzo. De svært synlige kontrastene i form av sort/gul teip på nederste trinn er iøynefallende.

Observasjonene som gjøres i de kollektive fellesarealene i første etasje er preget av kontraster. Finstuen, samt inngangsparti består av nostalgisk, klassisistisk møblement. Ved subjektiv tolkning kan en få assosiasjoner til velstand og stereotypiske eldre hjem, etterfulgt av kontraster i form av en nøktern, kald kafeteria som har et typisk ”institusjonspreg”. Kontrastene styrkes da en beveger seg ut til ”vinterhagen”, som vekker positive, ”varme” følelser.

Figur 3.

Fra venstre: Kafeteria. Til høyre: "Vinterhage"
Foto: Madeleine Nymoen 28.02.17

Figur 4.

Fra venstre: Kafeteria med storskjerm. Til høyre: Trappeoppgang.
Foto: Madeleine Nymoen 28.02.17

Besøk hos Gruppe 2 i 2. etg

Besøket fortsetter i 2. etg på hjemmet. "Gruppe 2" spiser frokost i fellesstuen, bestående av seks personer, ekskludert to av beboerne som mangler ved bordet. De fleste beboerne ved denne gruppen har rullestol, rullator eller annet hjelpemiddel for å gå. Observasjonen foretas først som ikke- deltakende, fra lenestolen vist i figur 5. Stuen oppfattes som liten, men har plass til romslig spisebord, samt et par lenestoler og en mindre sofagruppe.

En hjelpepleier er på vakt, som forteller at hans arbeidsoppgaver er forbeholdt denne gruppen. Samtidig sitter en dame sammen med beboerne, og leser fra avisen med høyrøstet stemme. Hun skiller seg ut både i alder og grad av involvering i samtalen, da hun tydelig holder samtalen gående. Det første nyhetsemnet som overhøres er om Kaci Kullmann Five. Beboerne oppfattes som relativt stille. Lav radio står på i bakgrunnen. Allerede ved frokosttid overhøres det snakk om lunsj. En av beboerne kvikner til, og kommenterer med overasket stemme: "regner det?", til tross for store vinduer bak dem, og kraftig regnvær. Senere blir det fortalt at damen er ansatt som aktivitør, der jobben hennes er å snakke med beboerne og delta på aktiviteter.

Figur 5.

Fellesstue for "Gruppe 2".
Foto: Madeleine Nymo
28.02.17

Hjelppeleieren forteller at de nylig har pusset opp avdelingen. Dette er merkbart, i form av slette, nymalte vegger, linoleum på gulvene uten merkbare slitasjer og velstelte, moderne møbler. Veggene er gråmalte, men fargeklatter i form av kunst og fastelavens-dekorasjon setter et hjemmekoselig preg til rommet. Stålamper designet av Arne Jacobsen kan fortelle oss at kvalitet er prioritert, og det er grunn til å tro at de resterende møblene er av lignende prisklasse. En kombinasjon av mørke og lyse elementer i rommet, skaper kontraster. I tillegg er det rikelig med levende planter, som understreker at interiøret bevisst baseres på å gi livskvalitet til beboerne. En flatskjerm tv er plassert sentralt i stuen, med tilhørende høyttalere og radio. Rommets utvendige vegg er prydet av store vinduer som gir rikelig med dagslys.

Summen av de romlige observasjonene kan subjektivt tolkes som at romlige omgivelser høyst sannsynlig er på agendaen iblant dagens eldre hjem. Sagene hjemmet er privat drevet og har kanskje bedre økonomi enn offentlig drevne eldre- og sykehjem. Av den grunn kan det være store ulikheter iblant dagens boliger for eldre.

Fellesstuen i 2. etasje er som nevnt, nokså liten og benyttet av relativt få personer. Ettersom stuen er isolert fra andre avdelinger, er det trolig vanskelig å få kontakt med andre grupper ved f.eks måltider. For å sosialisere med andre på hjemmet, må det foregå ved arrangerte aktiviteter eller i 1. etasje. Alternativt er en selv nødt til å ta initiativ til å omgås i hverandres fellesstuer. For å unngå isolasjon kunne dermed gruppene vært slått sammen, og dermed dannet større fellesarealer.

Stuen oppleves som åpen og eksponert, uten romlige elementer å skjule seg bak. Med dette menes soner som skaper en form for trygghet. Beboerne sitter relativt eksponert foran de andre i gruppen, og får derfor lite privatliv utenom sine privatrom. I lenestolene (figur 5) oppleves det at en føler seg litt ”på utstilling”. Disse er plassert i et område der det er stor passasje. Det er i tillegg få plasser der flere kan sitte samlet i større grupper. Med dette kan det konkluderes med at det er få ”mellomting” mellom en stor stue nede i 1. etg og den betydelig mindre fellesstuen i 2. etg.

Kvalitativ samtale

Etter frokosten går eller triller de fleste beboere tilbake til rommene sine, mens noen blir sittende. De gjenværende trilles bort fra bordet og blir sittende å se ut i luften, imens de ikke

foretar seg noe spesielt. De tre gjenværende samtaler heller ikke med hverandre. Dem som oppfattes mest oppegående mentalt av beboerne skal rett avgårde på trim etter frokosten. Det oppdages først ved deltakende observasjon at den mentale tilstedeværelsen er svært variert.

Den eneste gjenværende ved bordet blir et tilfeldig intervjuobjekt. ”Alf” forteller sitt navn, og at han bor rett over gangen. hjelpepleieren opplyser diskret at Alf lider av demens, noe samtalen senere bekrefter. ”Denne stuen er trivelig, synd den ikke blir brukt”, forteller han. En kort stund senere meddeler han at stuen benyttes mye, og at den er svært trivelig å oppholde seg i. For denne omgang ble intervjuobjektet konkludert som ikke tilregnelig for relevant research. Likevel ga det en pekepinn på forhold ved hjemmet. Et viktig moment er at besøket ved avdelingen fant sted i 11- tiden på formiddagen. Fellesstuen kan tenkes å benyttes oftere på kveldstid.

Kvantitativ spørreundersøkelse

Ved det andre besøket på Sagenehjemmet noen uker senere, var formålet å gjennomføre en kvantitativ spørreundersøkelse. Motivasjonen var å dekke et større antall, for å lettere kunne sammenligne data. På denne måten kan en avdekke meninger til gjennomsnittet, og ”folk flest” framfor særskilte synsvinkler. Dette viste seg å være vanskelig å gjennomføre, ettersom et fåtall av beboerne er mentalt ”tilstede”. I tillegg var det flere som ikke ønsket å svare. Forsøket var imidlertid ikke bortkastet, da to lengre samtaler utviklet seg til dybdeintervju. Erfaringene kan tyde på at kvantitative undersøkelser er mindre gunstig for de nåværende eldre, sammenlignet med kvalitative metoder.

Dybdeintervju ”Ingeborg” 100 år

De påfølgende dybdeintervjuene består av anonymiserte navn, der objektene er innforstått med at samtalen benyttes i oppgaven.

Denne gang fant besøket sted litt senere på ettermiddagen. Den første samtalen foregikk i ”vinterhagen”, etter den ukentlige bingoen. Aktivitøren deltok også her, og hun oppmuntret beboerne til å delta på samtalen. ”Ingeborg” er over 100 år, benytter rullestol og oppfattes ”oppegående” mentalt. Intervjuet går etter hvert mer over i samtale, da det oppfattes mindre truende å løsrive seg fra intervjuguiden.

Ingeborg forteller at hun flyttet fra eget hjem til sykehjemmet etter hun var fylt 99 år. Etter et alvorlig fall, ble det konkludert at hun hadde behov for assistert pleie. Dette ble dermed oppgitt som årsak til flytting. Hun oppgir i tillegg at hun trenger hjelp til hverdagslige gjøremål. Da Ingeborg blir spurt om trivsel, nøler hun ikke med å svare. På Sagenehjemmet trives hun veldig godt i samvær med de andre beboerne, men er samtidig takknemlig for årene hun kunne bo i eget hjem, tross høy alder. Hun forteller deretter at hun er oppvokst på gård, noe som gjorde overgangen til byen stor.

”Jeg trives best på eget rom, for det er deilig å slappe av alene”, forteller Ingeborg. Da hun får spørsmål om hun har tv på eget rom, svarer hun ja med en undertone av at det er en selvfølge. I tillegg får hun ofte besøk av familie, der de tilbringer tiden sammen på hennes beboerrom. Hun vektlegger at privatliv er viktig, i tillegg til sosial kontakt ved felles aktiviteter. På fødselsdagen tidligere i vinter stelte familien til Ingeborg istand selskap på sykehjemmet. Da ble et av fellesområdene benyttet, noe hun verdsatte høyt.

Tilbudene som Ingeborg benytter seg av ved hjemmet er blant annet trim, bingo og sang. Ved spørsmålet om hvor ofte hun deltar på slike aktiviteter, med gitte alternativer (se vedlegg 2), ler hun og sier; ”en gang i uken holder i massevis for en 100- åring”. Som nevnt, foretrekker Ingeborg å tilbringe tid alene. Store deler av døgnet tilbringes derfor på eget rom, men hun poengterer at alle måltider tilbringes sammen med andre beboere.

Dybdeintervju Kari, 70 år

Etter samtalen med Ingeborg, hjelper aktiviteten til med å peke ut andre aktuelle intervjuobjekter. Dette var en av betingelsene for all research ved hjemmet, ettersom mange av beboerne, som nevnt, er mindre mentalt egnet til å svare da mange blant annet lider av demens. Av den grunn styrkes kvaliteten på dataen, da en vet at alle som har besvart er ”tilregnelige”.

”Kari” er en av de mest oppegående på hjemmet her”, forteller aktiviteten. Etter et flersifret avslag fra samtlige beboere som ikke ønsket å delta, virker aktiviteten nær å gi opp før hun banker på hos Kari. Hun nøler litt, men godkjenner intervjuet så lenge aktiviteten følger med.

Kari tar imot spørreskjema og ønsker selv å krysse av, samtidig som spørsmålene diskuteres i samtalen. På denne måten får Kari oppklart eventuelle uklarheter.

I motsetning til Ingeborg, nøler Kari mer med å svare. Hun virker usikker ved spørsmålet om årsaken til at hun flyttet fra tidligere hjem. Til slutt konkluderer hun med at ”behov for assistert pleie” og ”sikkerhet” veide tyngst. Ved spørsmål om trivsel, kommer svaret mye raskere. Hun trives i stor grad på sykehjemmet.

Først ved grad av sosialisering og spesifisering av antall timer tilbrakt i fellesarealer, kommer det frem at Kari er en svært sosial beboer. En gjennomsnittlig dag tilbringer hun opp mot 10 timer daglig utenfor rommet. I tillegg er hun en ivrig turgåer, og kan gå tur i nærområdet opp til tre ganger om dagen. ”Fellesområdene kunne gjerne vært utformet med flere inndelte soner, og ”private” områder, forteller Kari. På denne måten kunne det vært enklere å hatt besøk av pårørende, i tillegg til samtaler med de andre på avdelingen. ”I dag er fellesområdene store og åpne, og alle blir fort en del av samtalen”. I tillegg legger Kari til at flere behagelige sofaområder kunne bidratt til at flere hadde benyttet fellesstuen.

Kari blir engasjert i intervjuprosessen, og fremstår interessert i hvordan tilbud på hjemmet kunne vært enda bedre. Hun virker positiv til alle aktiviteter som foreslås. Eksempler som nevnes er matlaging i felleskap, kino-rom, og spill- og aktivitetsrom. Kari forteller at det kan være utfordrende å lage mat på egenhånd. Det er imidlertid ikke fysiske begrensninger som står i veien. Alt blir i dag servert av de ansatte. ”Hvis en prøver å lage seg noe mat, kommer det alltid noen bort og blander seg inn”, sier Kari med frustrasjon i stemmen. Dette kan tolkes som at Kari har behov for økt selvstendighet, uten bestandig hjelp fra hjelpepleiere.

Kari teller litt på fingrene, og kommer frem til at hun bruker omtrentlig 2-4 timer på sitt private rom daglig. I hennes tilfelle ligger fellesstuen rett ovenfor beboerrommet. I følge henne selv, medfører dette at hun har lettere for å være sosial. Viktigheten av at det finnes mange fellesrom i nærheten, blir dermed poengtert.

Som nevnt, er Kari svært interessert i felles aktiviteter. Hun deltar på ulike tilbud flere ganger i uken. Deriblant deltar hun på turer, trim, kino og annen underholdning. I tillegg har Kari en besøksvenn fra frivillighetssentralen som jevnlig besøker.

Vedlegg 3. Befaring og observasjon omsorgsborettslag i Drammen

Torget Vest

Figur 1.

Inngang til Torget Vest

Foto: Madeleine Nymoen 21.03.17

Inngang til beboerleiligheter fra atrium

Foto: Madeleine Nymoen 21.03.17

Det er en alminnelig tirsdag i Drammen, sent i mars. Klokken er rundt 15, og en engasjert styreleder for flere omsorgsborettslag har sagt seg villig til å gi omvisning ved samtlige boliger. Første stopp var Torget Vest. Omvisningen går til fellesområdene til omsorgsboligene som ligger i øvre del av Torget, med kjøpesenter i underetasjen. Tredjepart som deltar på omvisningen er en leder av tilsvarende sort, som gir inntrykk av at han er svært stolt av boligene han er ansvarlig for.

”Det er visstnok få som vet om de fine atriene som befinner seg i kjernen”, forteller styrelederen. Bygningen er bundet sammen av tre atrier, som også danner de separate inngangspartiene. ”Her kan en tusle tørrskodd i tøflene til kjøpesenterets private inngang” legger den ansvarlige lederen til. Han forteller også at til tross for tilrettelagte fellesområder blir disse lite brukt. Noen områder skiller seg imidlertid ut. ”De eldre som bor der liker å samles på Baker Hansen, da de liker å se folk” er hans teori. Fellesområdene ble derimot mye brukt da bygningen var bemannet, og ulike arrangement ble stelt i stand.

Figur 2.

Atrium lite brukt.
Foto: Madeleine Nymoen 21.03.17

Atrium med glasskuppel.
Foto: Madeleine Nymoen 21.03.17

To av atriene blir i følge lederen lite benyttet, og er relativt tynt møblert. Her ser en ned på kjøpesenteret i glasskuppelen. På omvisningen møter en beboer som hilser blidt. Han forteller at han ikke kunne tenke seg å bodd noen andre steder. ”Her slipper du snømåking?” spør styreleder spøkefullt. ”Ja, men litt kosting blir det” svarer beboeren. Fellesområdene som er tyngre møblert blir ofte brukt i sommerhalvåret. Her er det i tillegg bedre solforhold. Boligene har ingen fellesområder innendørs, noe som kan være en viktig årsak til at Baker Hansen blir benyttet som samlested.

Figur 3.

Fellessområde mye brukt i sommerhalvåret. Gode solforhold.

Foto:
Madeleine
Nymoen 21.03.17

Rødskog og øvrige borettslag i Drammen

Figur 4.

Rødskog Borettslag, fasade og inngang.
Foto: Madeleine Nymoen 21.03.17

Rødskog Borettslag er et tilsvarende borettslag i Drammen. Her fortsetter omvisningen sammen med førstnevnte styreleder. De neste boligene ved besøket er Rødskog, som er eldre og mer fremstår med ”slitt” enn Torget Vest. Likevel er noen av rommene restaurert, og det skal vise seg at dette har stor betydning for hvorvidt rommene benyttes. De rommene som ligger i tilknytning til inngang, eller sentrert i midten av bygningen, blir ofte benyttet av beboerne. I gangen (sentrert fellesområde) sitter flere og slår av en prat. En av disse forteller at hun til og med føler at hun kjenner de fleste pårørende (familie og venner) til de beboende.

Figur 5.

Rødskog Borettslag,
Inngang og fellesareal med
piano

Foto: Madeleine Nymoen
21.03.17

Figur 6.

Fellesområde. Opplegg for barn.
Foto: Madeleine Nymoen 21.03.17

Ut ifra dialogen mellom beboere og styreleder, kan en anta at de kjenner hverandre godt. Av den grunn anses styreleders oppfatning som verdifull. Han forteller at fellesområdene med nyere og mer moderne møbler oftere blir benyttet. De ”bortgjemte” områdene blir sjelden eller aldri benyttet. Disse har også eldre og mer utdaterte møbler. Stuen i figur 7 er plassert i 3. etasje der det kun er fire leiligheter. I 2. etasje er det langt flere leiligheter, og fellesområdet er sentrert mellom disse. Styreleder kan også fortelle at han oppfatter de eldre som typiske ”sladregjenger”, og at en slags mobbing kan forekomme blant beboerne.

Figur 7.

Fellesområde i 3. Etasje
Lite brukt og med
gammelt møblement.

Foto: Madeleine
Nymoen
21.03.17

Det tredje borettslaget er ikke dokumentert i bilder, ettersom utstyr på dette tidspunktet hadde gått tom for strøm. Dette borettslaget består kun av isolerte leiligheter, der to av disse leilighetene er omgjort til tenkte fellesrom. Disse blir sjelden eller aldri benyttet, og står aldri

ulåst. Styreleder forteller at ”fellesrommene” benyttes til generalforsamlinger, og pauserom til omsorgsmedarbeidere. Det er åpenbart at rommene er svært nedstøvet og med utdatert møblement. Ved subjektiv tolkning, lukter det ”gammelt” i rommene. For å benytte disse må en som nevnt låse seg inn, dog har samtlige beboere nøkler. I korridoren utenfor leilighetene, er det plassert to stoler og et bord. Styreleder forteller at beboere ofte sitter i gangen og snakker. Disse fellesarealene er mer tilgjengelige, og kan være årsaken til dette.

Det fjerde og siste borettslaget for omvisningen, blir kun observert fra utsiden. Her peker styreleder på fellesrommet ved inngangspartiet, som visstnok ofte benyttes. ”Her sitter det tre faste damer og skravler. En av beboerne frykter disse damene, og kvir seg til å gå forbi dem hver dag. Han føler seg beglodd, og unngår helst dette ved å ta omveien gjennom garasjen”.

Vedlegg 4.

Boformer for fremtidens eldre

1. Hvilken aldersgruppe tilhører du? *

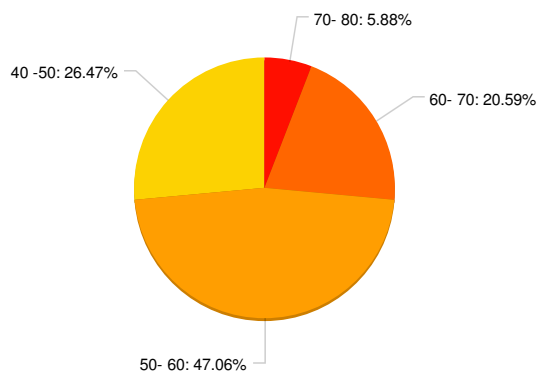
Antall deltakere: 170

10 (5.9%): 70- 80

35 (20.6%): 60- 70

80 (47.1%): 50- 60

45 (26.5%): 40 -50

2. Vennligst kryss av for hvilken av følgende svaralternativer som du tror vil samsvare med årsaken til at du ønsker å flytte fra ditt eget hjem til en kollektiv eldrebolig *

Antall deltakere: 170

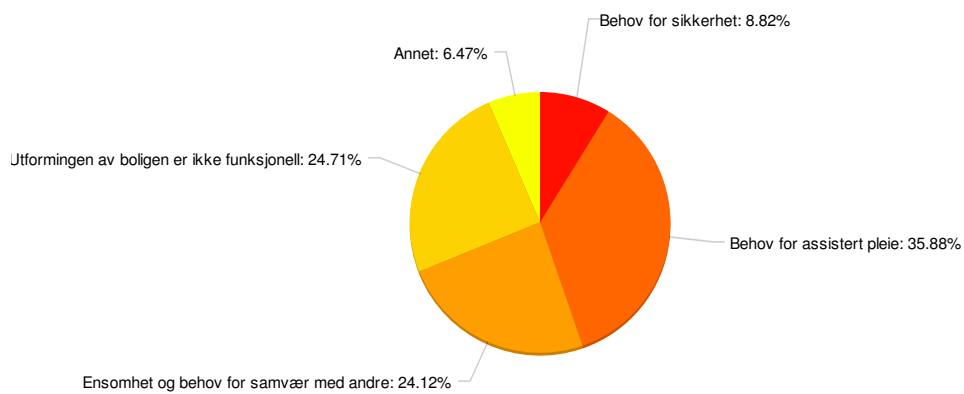
15 (8.8%): Behov for sikkerhet

61 (35.9%): Behov for assistert pleie

41 (24.1%): Ensomhet og behov for samvær med andre

42 (24.7%): Utformingen av boligen er ikke funksjonell

11 (6.5%): Annet

3. Hvor ofte tror du at du vil ønske å benytte deg av fellesarealer på boligen *

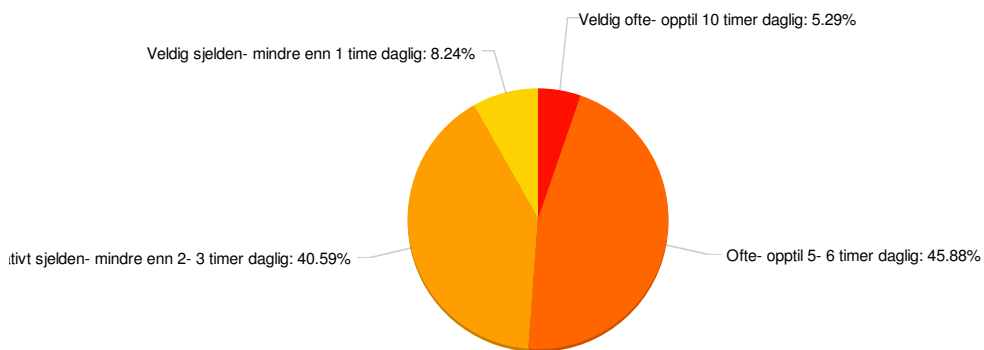
Antall deltakere: 170

9 (5.3%): Veldig ofte-
opptil 10 timer daglig

78 (45.9%): Ofte- opptil 5-
6 timer daglig

69 (40.6%): Relativt
sjelden- mindre enn 2- 3
timer daglig

14 (8.2%): Veldig sjelden-
mindre enn 1 time daglig

4. Vennligst kryss av for hvilke av følgende alternativer som er viktig for deg *

Antall deltakere: 170

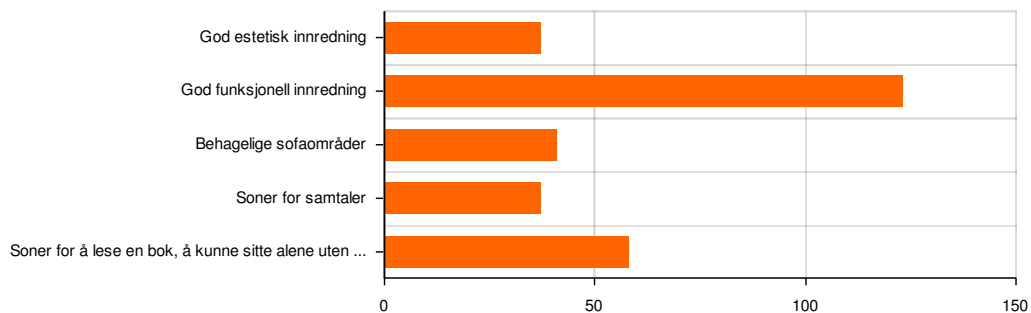
37 (21.8%): God estetisk
innredning

123 (72.4%): God
funksjonell innredning

41 (24.1%): Behagelige
sofaområder

37 (21.8%): Soner for
samtaler

58 (34.1%): Soner for å
lese en bok, å kunne sitte
alene uten å være på
"utstilling"

5. Annet?

Antall deltakere: 25

- God plass til private arr. Peis.
- Fellesareal innredet funksjonelt både til nytte og hygge, vil innebære alle disse punktene.
- norske sykepleiere
- Nei
- Nei
- Innbydende
- Sosiale treff
- ..
- Pent og praktisk
- Nei
- Nei
- Boligen skal vere tilpassa mine behov, alt etter funksjonsnivå og evt.sjukdom
- Tilgjengelighet til sentrum
- Stillhet
- Til spørsmål 1 så henger trygghet/sikkerhet og at bolig ikke lenger er funksjonell sammen med behov for pleie.
- Gjennomtenkt belysning og utsikt, mye vindusflater
- Nærleik til butikk,kollektiv transport, kulturopplevingar bibliotek.
- Selvstendighet
- Soner / rom for samtalen, musikk, bøker, pc, sanserom
- Må ha godt treningstilbud!
- Treningsmuligheter, svømmebasseng og spatilbud
- se en film. lytte til musikk
- Uteareal , hage
- Soner for PC gaming
- Moderne og lyse arealer

6. Hvilke tilbud kunne du tenke deg å benytte deg av? *

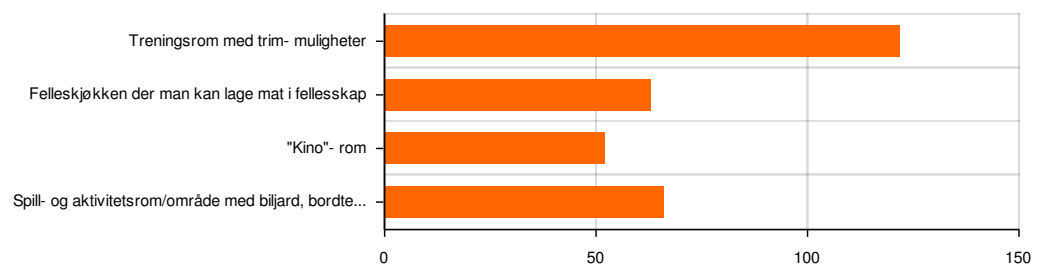
Antall deltakere: 170

122 (71.8%): Treningsrom med trim- muligheter

63 (37.1%): Felleskjøkken der man kan lage mat i fellesskap

52 (30.6%): "Kino"- rom

66 (38.8%): Spill- og aktivitetsrom/område med biljard, bordtennis eller lignende aktiviteter

7. Annet?

Antall deltakere: 24

- Uterom m tak, grill, utsikt, møbler.
- Felles kjøkken hvor en kan spise sammen og Fellesstue, hvor man kan sitte, bare være sammen uten spesielle aktiviteter
- felles turer
- Gjesterom
- Nei
- Aktivitetsrom
- Turer både innlan og utland
- ..
- Musikk
- Nei
- Nei
- Hobbyrom tilpassa både kvinner og menn. Alt fra snekring til maling, strikking og sying
- Tv stue på felles
- Overnattingsmuligheter for gjester
- Ladeområde for rullestol i tilknytt til heis
- Hobby/aktivitetsrom
- Underholdning/scene
- Musikkrom
- Hage!
- Svømmebasseng, spa fasiliteter,
- viktig med god nettdækning, trenger nettbrett med store taster. Hva med store skjermer så man kan koble til pc og få større skrift?
- Kunne tenke meg at bofellesskapet hadde en gjesteleilighet som en kan leie til besøkende
- Turer ute
- Musikkrom, til å lytte og til å spille.

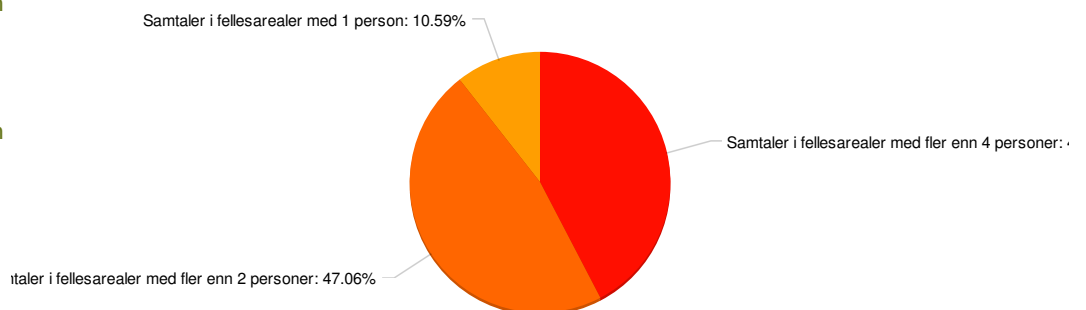
8. Hvilken situasjon kan du se for deg å være i på et daglig eller ukentlig basis? *

Antall deltakere: 170

72 (42.4%): Samtaler i fellesarealer med fler enn 4 personer

80 (47.1%): Samtaler i fellesarealer med fler enn 2 personer

18 (10.6%): Samtaler i fellesarealer med 1 person

9. Hvor mange timer daglig kan du tenke deg å tilbringe på eget privatrom i løpet av en gjennomsnittlig dag? Obs. Søvn om natten kommer utenom. *

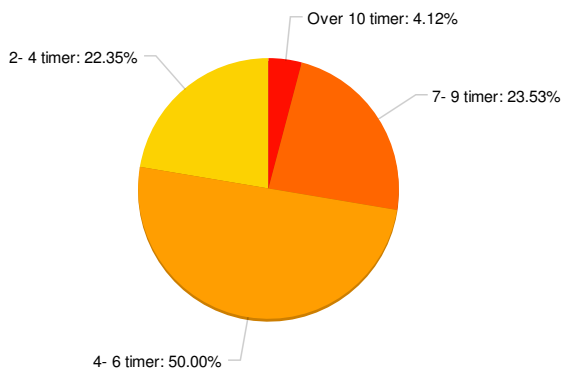
Antall deltakere: 170

7 (4.1%): Over 10 timer

40 (23.5%): 7- 9 timer

85 (50.0%): 4- 6 timer

38 (22.4%): 2- 4 timer

10. Hvor ofte kan du se for deg å delta på felles aktiviteter? *

Antall deltakere: 170

31 (18.2%): Hver dag

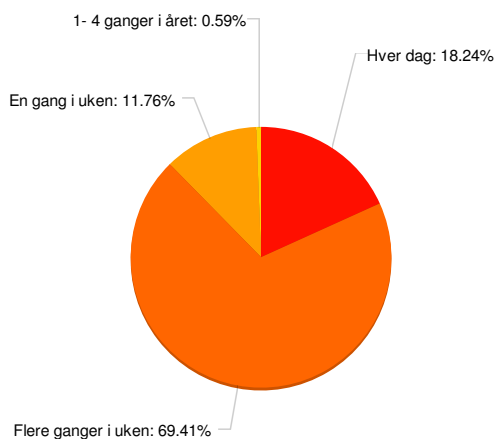
118 (69.4%): Flere ganger i uken

20 (11.8%): En gang i uken

- (0.0%): En gang i måneden

1 (0.6%): 1- 4 ganger i året

- (0.0%): Aldri

11. Hva slags aktiviteter ønsker du isåfall å delta på?

Antall deltakere: 91

👁 Vis alle 56 tidligere svar

- Trim, gåturer, kulturelle besøk: teater, kunstutstillinger , foredrag, diskusjonsgora, språkopplæring
- Underholdning i form av musikk, quiz, julebord, utflukter,
- Trim, underholdning som f.eks. quiz, oppmuntrende aktiviteter
- Håndarbeid
- Gå tur, fysiske aktiviteter
- Det meste
- Hobbyaktiviteter
- Konserter, bingo, bevegelse til musikk, kaffekos
- Turer, spill, konserter, kino, forelesninger
- Konsert, fellesrom, formingsaktiviteter, bingo, kino, baking
- Hobby, utflukter, vin-kveld,
- Hobbyer, utflukter, sangkveld, strikking, felles matlaging
- Hobby, mat,utflukter, foredrag
- Felles trening, turer, kulturelle aktiviteter (teater, kino, kunstutstillinger).
- kunne tenke meg en del ute-aktiviteter også. F.eks mulighetene til å komme seg ut i båt og fiske. Tror man kan klare det selv om man er passert 80.
- Turer til skogs og fjells
- Tur, spill, mat
- Spill og konkurranser
- Sang
- Gå turer helst i naturen
- Ut på tur, spa/behandling - kafébesøk - kunstutstilling - revyer
- Bare møtes uformelt. Kunne også tenke meg utearealsom kan brukes felles.
- Lett trim
- Trening, kulturarrangement, turer
- Reiser
- Bowling, biljard, kortspill, diskusjoner, dans & musikk
- Trim, turer, kino osv.
- Turer ute, kino,lytte til god musikk, basar,plante og rydde i kasser og bed
- Trim, sang, turer
- Musikk, trening, underholdning, besøk av barn
- Tur i det fri, trening, spill, TV - kveld med god mat og drikke
- Quiz, kokkekurs, reiseklubb/info møter om reisemål, turgrupper info om ulike turmål, temakvelder/temamøter
- Underholdning, fysisk trening,quiz
- Det meste av det som skjer!!!!
- Kultur, turer, foredrag

12. Har du noen øvrige kommentarer?

Antall deltakere: 28

- Fellesrom til å benytte til private arr, feks familiefest.
- Boenheter med private leilighetsenheter inn mot et fellesareal, vil dekke behov både for privatliv og sosial kontakt og for ulike grader av assistert pleie
- dette kan bli bra
- Nei
- Nei
- Mulighet for besøk
- Nei
- Nei
- Nei
- Nei
- Nei
- Viktig med godt lys i boligen og at det er lett å orientere seg viss min kognitive funksjon blir redusert.
- Nei
- Undersøkelsen burde hatt "vet ikke" også som alternativ - for den yngste alderskategorien er det ikke helt lett å se for seg hva man vil prioritere eller ha behov for når man blir eldre - lykke til med oppgaven!
- Mangler spørsmål i starten om man kan tenke seg å bo i kolektiv eldrebolig
- Ønsker at rommene kan males i behagelige farger, og at det blir litt farger på puter i sofa. At en blir gammel betyr ikke at en blir kjedelig.
- Som styreleder i 2 omsorgsborettslag ser jeg at kommunen løper fra omsorhstiltakene, folk stenger seg mer og mer inne og fellesområder blir mindre og mindre brukt. Det er behov for lange spisebord og overnattingstur for langveisfarende pårørende på besøk. Ingen ser TV på fellesstue. Det er behov for mer enn en liten bod fordi folk flytter fra hus/enebolig. Det er mange rare behov som må løses underveis og krever fleksible fellesområder som også kan brukes som boområder nå vann eller brannskade krever midlertidig bolig.
- Også viktig å tenke på utforming og farger/markører mtp svaksynte . Lykke til med viktig arbeid!!
- Ikke for sosialt
- Lykke til!
- Eldre blir stadig lenger sprekere, tilbudene må ta høyde for det. Vaffelsteking er ikke nok til å øke vitaliteten. De eldre idag kjeder seg hvis tilbudene ikke er interessante. Tilbudene må graderes og tilpasses driffrensierte grupper. Ikke forutsett at alle vil flytte fra store eneboliger. Jeg har tre bienheter og organiserer det helt fint og skal fortsette med det. Hvis det blir behov for leilighet slal jeg kjøpe en moderne keilighet på 159 kvm. Og ha spaavd, treningsrom og svømmebasseng i fellesområdet tilknyttet leiligheten!
- Lykke til, viktig tema dere jobber med 😊
- Vil ha mulighet til å gjøre mest mulig av det samme som man gjør på i vanlig "voksen" alder. Vil ikke har følelsen av å bli "satt vekk", plassert i en krok.
- Eldresenteret må ikke se ut som gammaldags 'eldresenter', men moderne og tidsriktige boliger i større format enn et vanlig hus eller leilighet.
- Vanskelig å svare på dette, da jeg ikke vet hvordan helsen min vil være når dette eventuelt vil bli aktuelt, og hvilke behov jeg måtte ha da. Livssituasjonen har nok også mye å si.
- Lykke til med oppgaven
- Den psykiske og fysiske formen avgjør graden av deltakelse i fellesaktiviteter.
- Må ligge sentralt, lett å nå butikk, kafé og det å kunne vere med på det som skjer i samfunnet elles

Boformer for eldre

Side 1

I forbindelse med min bacheloroppgave i interiørarkitektur, gjennomfører jeg en undersøkelse om Eldres bosituasjon. For at undersøkelsen skal ha noen verdi, er det avgjørende at flest mulig tar seg bryet med å fylle ut skjemaet, og at en svarer så nøyaktig som mulig.

Resultatene skal brukes til statistiske oversikter og analyser. Undersøkelsen er anonym, og konfidensialitet er dermed garantert.

Det er selvsagt frivillig å svare.

Hvilken aldersgruppe tilhører du?

- 90- 100 + år
- 80- 90 år
- 70- 80 år
- 60- 70 år

Vennligst kryss av for hvilken av følgende svaralternativer som samsvarer med årsaken til at du flyttet fra ditt tidligere hjem til eldrebolig. *

- Behov for sikkerhet
- Behov for assistert pleie
- Ensomhet og behov for samvær med andre
- Utformingen av boligen var ikke funksjonell
- Annet

I hvilken grad trives du på eldreheimet i henhold til funksjonelle løsninger? *

- I veldig stor grad
- I stor grad
- I middels grad
- I liten grad
- I veldig liten grad

Hvor ofte benytter du fellesarealer på boligen? *

- Veldig ofte- opptil 10 timer daglig
- Ofte- opptil 5- 6 timer daglig
- Relativt sjelden- Mindre enn 2-3 timer daglig
- Veldig sjelden- Mindre enn 1 time daglig

Vennligst kryss av for hvilke av følgende alternativer som hadde bidratt til at fellesarealer ble ytterligere brukt *

- Bedre estetisk innredning
- Bedre funksjonell innredning
- Behagelige sofaområder
- Flere behagelige sitteplasser
- Flere soner for samtaler
- Flere soner for å lese en bok, sitte alene uten å være på "utstilling"

Annet?

Hvilke tilbud kunne du tenke deg å benytte deg av (evt. benytter du deg allerede av)? *

- Treningsrom med trim-muligheter
- Felleskjøkken der man kan lage mat i fellesskap
- "Kino"- rom
- Spill- og aktivitetsrom/område med biljard, bordtennis eller lignende aktiviteter

Annet?

Hvilken situasjon er mest sannsynlig gjeldende for deg på et daglig eller ukentlig basis?

- Samtaler i fellesarealer med fler enn 4 personer
- Samtaler i fellesarealer med fler enn 2 personer
- Samtaler i fellesarealer med 1 person

Hvor mange timer daglig tilbringer du på eget privatrom på en gjennomsnittlig dag? OBS. Søvn om natten kommer utenom. *

- Over 10 timer
- 7- 9 timer
- 4- 6 timer
- 2- 4 timer

Hvor ofte deltar du på felles aktiviteter? *

- Hver dag
- Flere ganger i uken
- En gang i uken
- En gang i måneden
- 1-4 ganger i året
- Aldri

Hva slags aktiviteter deltar du i såfall på?

Er det noen utfordringer i hverdagen du ønsker kunne vært løst i form av bedre tilrettelegging?

Har du noen øvrige kommentarer?

Takk for at du deltok i undersøkelsen!

» [Redirection to final page of Online Undersøkelse](#)

Vedlegg 6. Livsløp, aldring og pensjonering
Datsett fra SSB

80 år og oppover:

Figur 1.

Hvor viktig er: Familie

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Svært viktig	71	24.1	85.5	85.5
	Ganske viktig	8	2.7	9.6	95.2
	Litt viktig	2	.7	2.4	97.6
	Ikke viktig	2	.7	2.4	100.0
	Total	83	28.1	100.0	
Missing	System	212	71.9		
Total		295	100.0		

Figur 2.

Bor i bolig reservert for eldre/funksjon

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ja	42	14.2	16.4	16.4
	Nei	214	72.5	83.6	100.0
	Total	256	86.8	100.0	
Missing	System	39	13.2		
Total		295	100.0		

Figur 3.

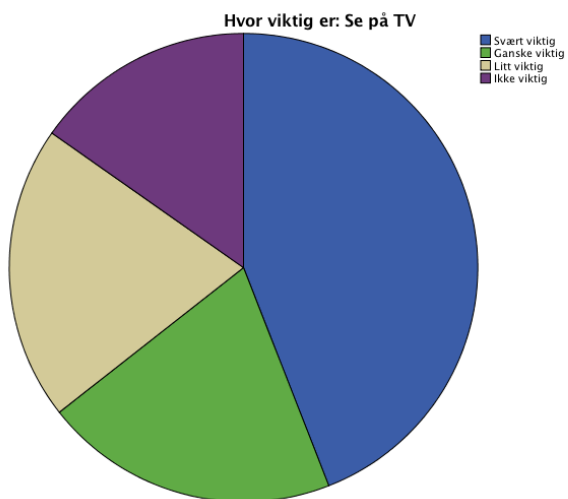
Hvor viktig er: Boligen din

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Svært viktig	54	18.3	65.1	65.1
	Ganske viktig	26	8.8	31.3	96.4
	Litt viktig	2	.7	2.4	98.8
	Ikke viktig	1	.3	1.2	100.0
	Total	83	28.1	100.0	
Missing	System	212	71.9		
Total		295	100.0		

Figur 4.

Figur 5.

Figur 6.

Hvor viktig er: Se på TV

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Svært viktig	26	8.8	44.1	44.1
	Ganske viktig	12	4.1	20.3	64.4
	Litt viktig	12	4.1	20.3	84.7
	Ikke viktig	9	3.1	15.3	100.0
	Total	59	20.0	100.0	
Missing	System	236	80.0		
Total		295	100.0		

Figur 10.

Figur 11.

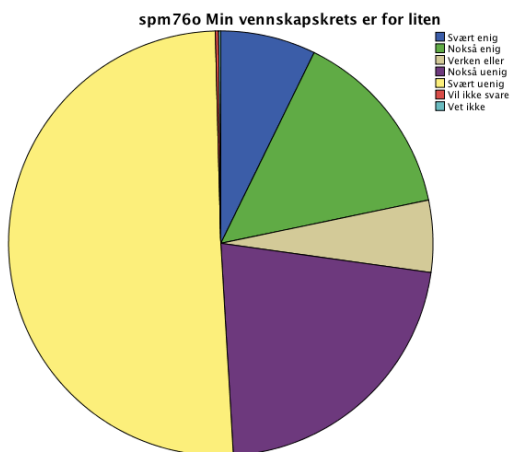
Ønsker mer kontakt med venner

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ja	12	4.1	100.0	100.0
Missing System	283	95.9		
Total	295	100.0		

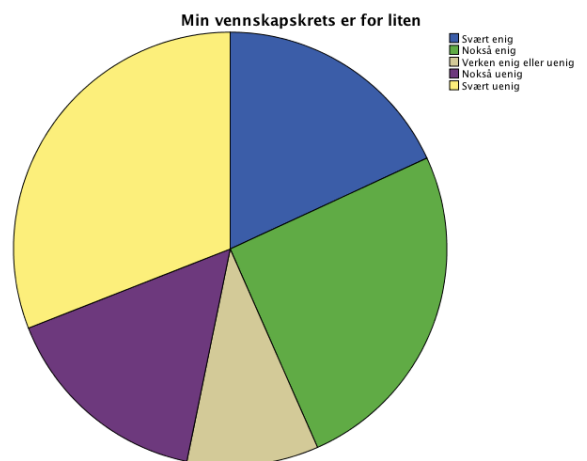
Obs. her er "ja" eneste svaralternativ. Ettersom alle har besvart spørsmålet, kan det tyde på at samtlige spørsmål var obligatoriske.

Figur 12.

Under 80:

Over 80:

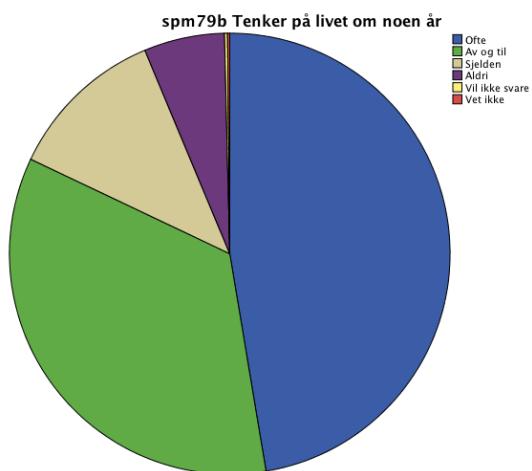

Under 80:

Figur 13:

spm79b Tenker på livet om noen år

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ofte	2633	47.1	47.4	47.4
	Av og til	1928	34.5	34.7	82.0
	Sjelden	648	11.6	11.7	93.7
	Aldri	329	5.9	5.9	99.6
	Vil ikke svare	12	.2	.2	99.8
	Vet ikke	9	.2	.2	100.0
	Total		5559	99.5	100.0
Missing	System	30	.5		
Total		5589	100.0		

Vedlegg 7.

Taushetserklæring

for personer som har fått tilgang til individdata fra NSD

Navn: Madeleine Nymo
Arbeidssted: Høyskolen Kristiania
Undersøkelse: Undersøkelse om livsløp, aldring og generasjon

Jeg forplikter meg med dette til å

- 1) **kun å bruke dataene til det prosjektet som er beskrevet i søknaden.** Dersom jeg ønsker å bruke dataene til annet formål, må det søkes om ny tilgang.
- 2) **ikke å gi andre personer tilgang til dataene jeg disponerer.** Dersom andre assisterer meg i bruken av data, må de også underskrive taushetserklæring.
- 3) **å bekrefte via e-post til NSD** at datafilen er slettet etter endt prosjekt eller senest 14-03-2019.
- 4) **å referere til produsent og distributør av dataene** ved å skrive følgende i forord eller fotnote i eventuelle publikasjoner:

"(En del av) De data som er benyttet her er hentet fra "Undersøkelse om livsløp, aldring og generasjon 2002/2003". Undersøkelsen er gjennomført av SSB på oppdrag fra NOVA, og den er finansiert av Norges forskningsråd. Data er tilrettelagt og stilt til disposisjon i anonymisert form av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD). Verken Statistisk sentralbyrå, NOVA, Norges forskningsråd eller NSD er ansvarlig for analysen av dataene eller de tolkninger som er gjort her."

- 5) **å sende en elektronisk kopi av eventuelle rapporter/publikasjoner** som er utarbeidet på basis av dataene, til NSD. Publikasjoner vil bli referert til på våre nettsider og kan, om ønskelig, gjøres tilgjengelig online der.

Jeg er kjent med at forskeres taushetsplikt er regulert i forvaltningslovens § 13e. Jeg er videre kjent med at forsettlig eller uaktsomt brudd på taushetsplikten, eller medvirkning til dette, kan straffes med bøter eller fengsel.

Sted Oslo

Dato 18/03-17

Underskrift

Madeleine Nymo

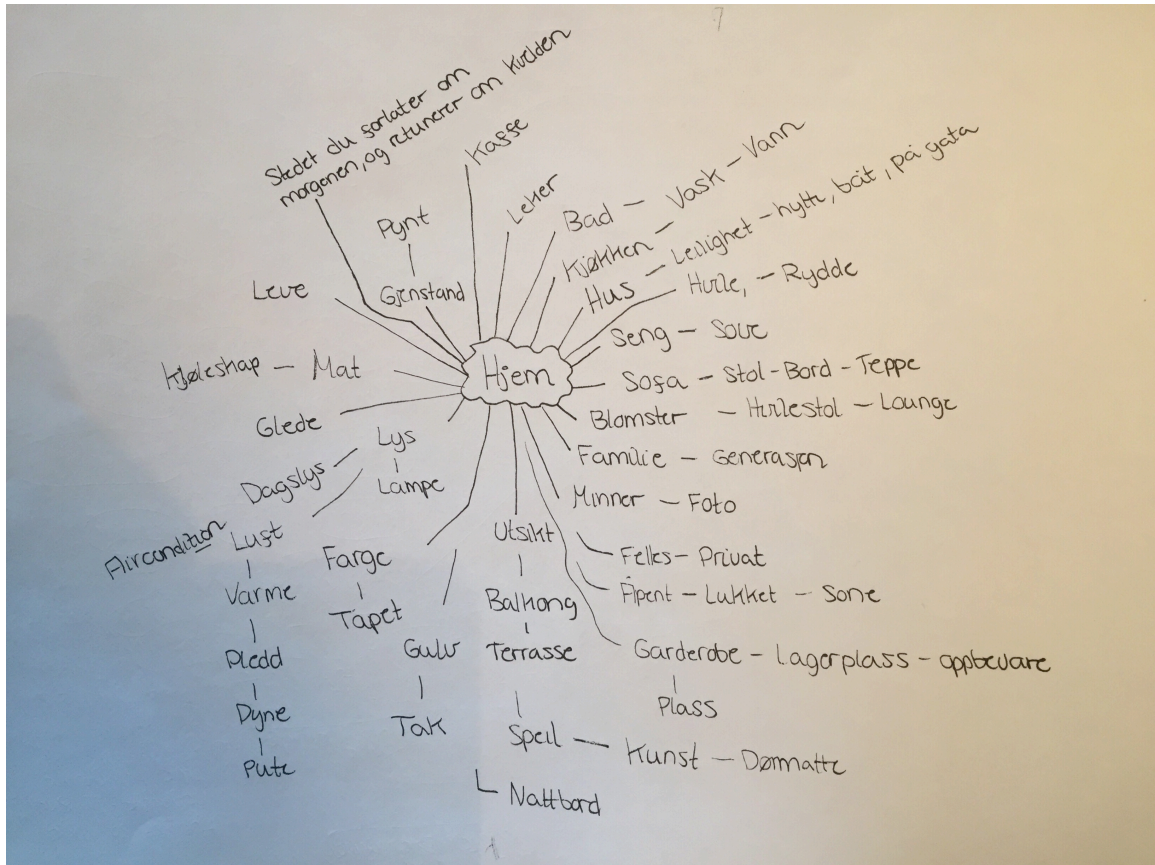
Tilgangen refererer til tillatelse nr. 4179 og gjelder følgende prosjekt:

Boformer for fremtidens eldre

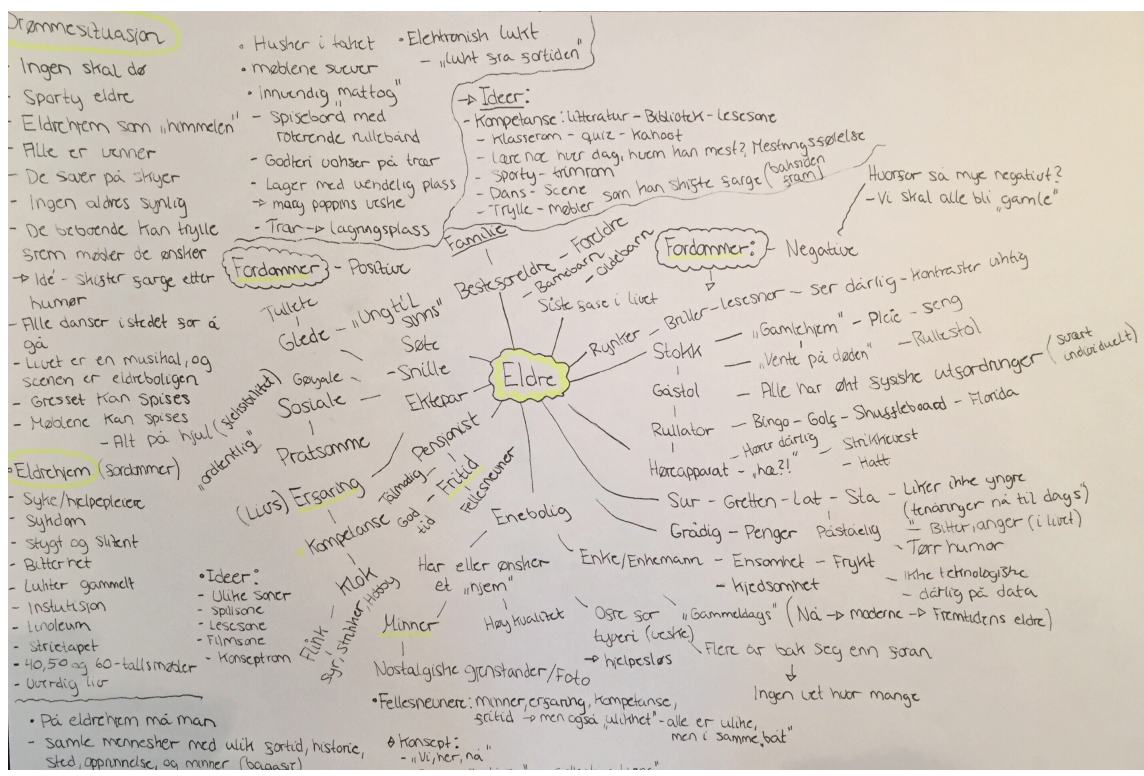
Vedlegg 8. Kreative metoder

Brainstorming

Figur 1. Tankekart

Figur 2. Tankekart

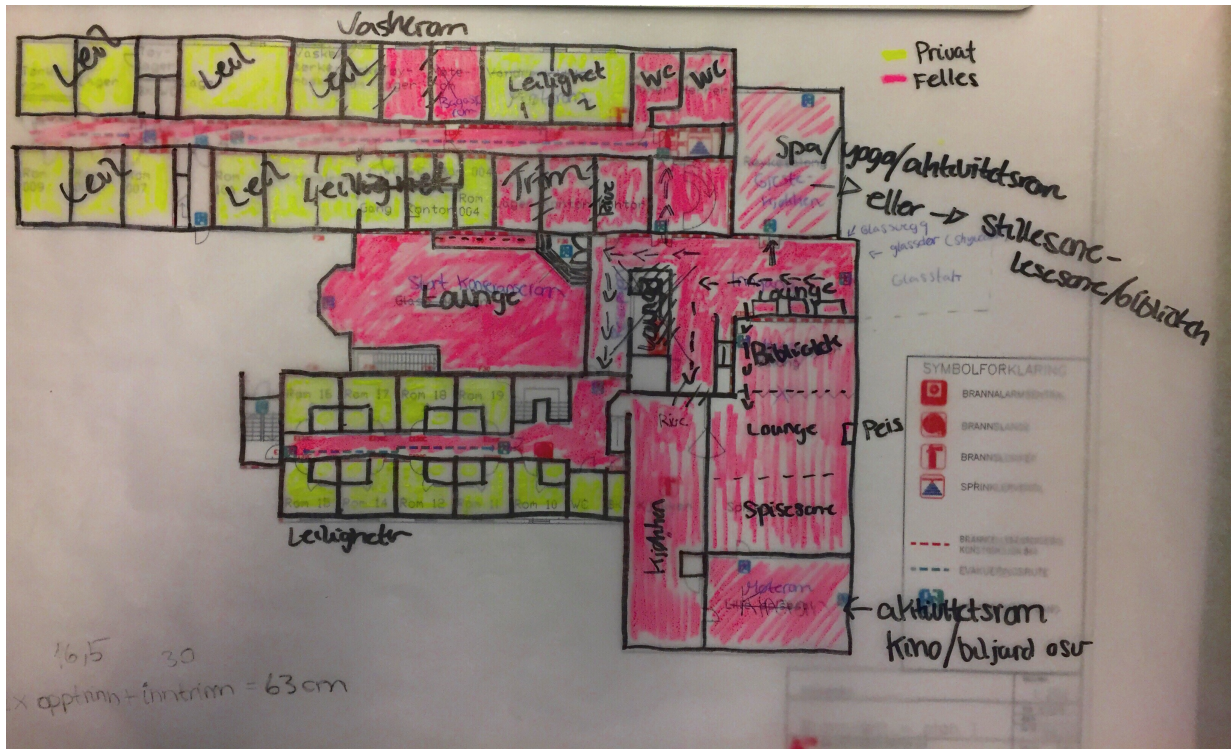

Figur 3. Kryssmetode

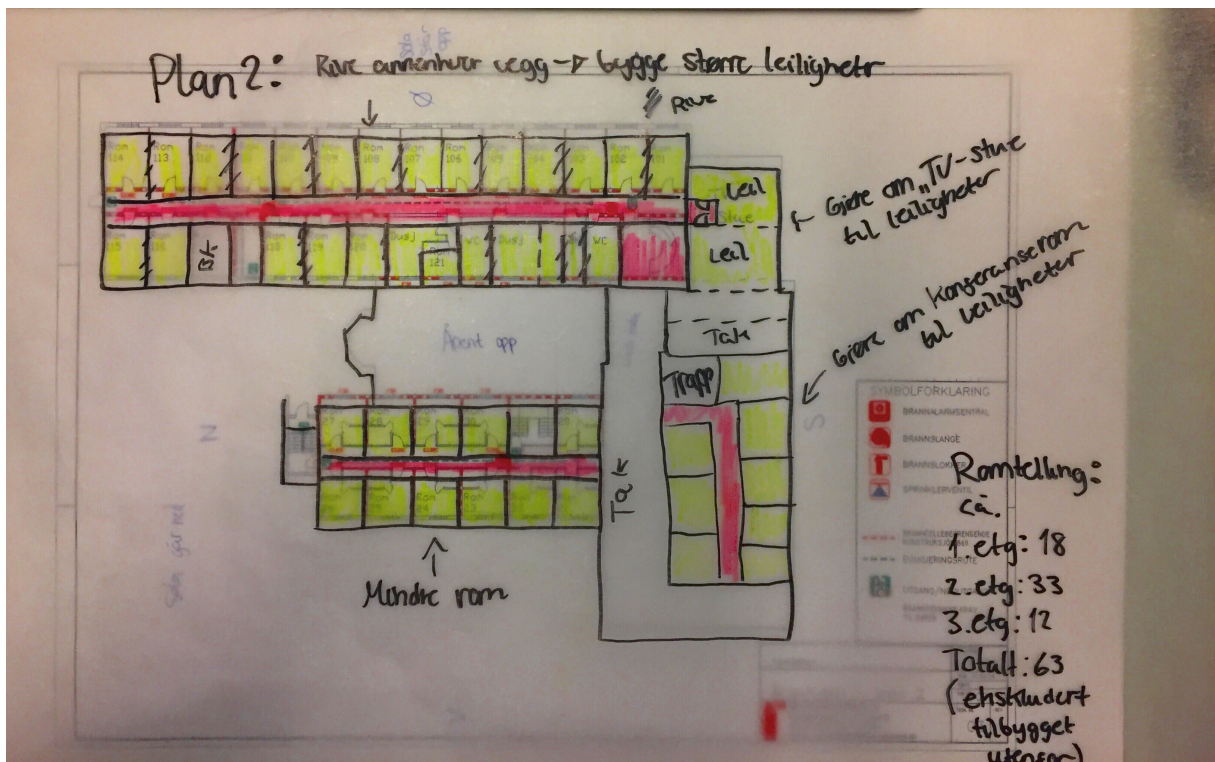
Kryssmetode

<p>Eldre</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stokk 2. Hørcapparat 3. Gåstol 4. Rynker 5. Bingo 6. Penger 7. Ensamhet 8. Pensjonist 9. Fritid 10. Minner 11. Hjem 12. Erfaring 13. Kompetanse 14. Kløkk 15. Familie 16. Død 17. Bestesor 18. Bestemor 19. Enke 20. Enkemann 21. Strikke 22. Sy 23. Strikkest 24. Hatt 25. Dans 26. Trim 27. TV 28. Film 	<ol style="list-style-type: none"> 29. Strøpelig 30. Grøtten 31. Ektepar 32. Sosial 33. Glad 34. Pratsom 	<p>Hjem</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 seng 2 Sofa 3 Kjøkken 4 Bad 5 Stol 6 Bord 7 Teppe 8 Blomster 9 Leier 10 Kasse 11 Hulle 12 Rydde 13 Utsikt 14 Balhøng 15 Terrasse 16 Felles 17 Privat 18 Åpent 19 Likhhet 20 Gjenstand 21 Pynt 22 Mat 23 Lys 24 Lampe 25 Farge 26 Tapet 27 Gulv 28 Tak 	<ol style="list-style-type: none"> 29. Sone 30 Hus 31 Lelighet 32 Sove 33 Glede 34 Familie 35 Garderobe 36 Kjøleskap 37 Hullestol 38 Lounge 39 Vask 40 Sol 41 Dagstys 42 Lust 43 Plass 44 Spel 45 Bilder 46 Kunst 47 Dørmatte 48 Nattbord 49 Varme 50 Pledd 51 Dyne 52 Putz 	<p>Nye ord</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beste garlampe → Lesclys • Minnerlust → Lustminner → Lukt som urhemiddel - konsept • Strikkestleier → Konkurranse i strikking → Klesbytte → Felles garderobe → Barchrastig • Gåstolteppe → Gulvet må være jevnt • Filmlåpent → kinousning - åpent for alle (også ikke beboere, sam. venner) • Stokkpute → Viktig med møbler som en lett kan reise seg fra - og ikke ser myke <p>Nye ord sorts.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grettensone → Private soner → Skillegger • Enkemannssone • Kompetansepel → oppmuntrende ord på spillet • Kompetanseteppe <ul style="list-style-type: none"> • Pensjonist-sorge → Kontraster • Familiehulle → Eget "gjestrom" til besøgende langveisfra • Strikkekunst → - og sted der familie kan omgås privat → Dedikerte områder til hjemmelaget pynt • Sosialbord → Bord tilpasset i str og sønn - kan utvides? - Både til enslige og gjester • Fritidblomster → Besøere er some egne gartnere • Kompetanseprivat • Kløkklys • Enke varme • Sosiallust → Lust uhtig • Sosialbilder • Ektepar kunst • Sosialhørcapp.
---	--	---	---	--

Skisseprosess
 Figur 4. Skisse soneinndeling 1.etg

Figur 5. Skisse soneinndeling 2.etg

Figur 6. Skisse forslag 2 1.etg

Figur 7. Skisse forslag 3 1.etg

